

Une voix | Richtig.

Mme Paulette Lenert, Ministre de la Santé | Wa mer elo de Fall huelen, dass en Dokter condemnéiert gi wär - wat weess ech, Mëtt Juli oder esou - an och eng Interdiction d'exercice gesprach kritt hätt, dann ass et sai Recht, Appell ze maachen. A während deen Appell leeft, gëllt laut Gesetz, wéi et vun dësem Haus hei verabschit ginn ass, en Effet suspensif.

Une voix | Très bien!

Mme Paulette Lenert, Ministre de la Santé | Do hu mer also keng Méiglechkeet, eppes ze maachen, soulaang net an zweeter Instanz esou eppes confirméiert ginn ass.

Ech kann also net ausschléissen, dass Leit, déi an esou enger Situatioun sinn, ganz normal hiren Déngscht maachen. Dat ass hir gesetzlech Verpflichtung iwwert dat anert Gesetz. An do gëtt et u sech keng Dispositioun, déi eis eng Handhab géif ginn, eppes aneres ze maachen, oder eng zousätzlech Strof. Mir kënne jo net zousätzlech Strofen iwwert d'Gesetz eraus schwätzen oder Exklusivone schwätzen, wou mer keng Handhab hunn.

Da frot Der, ob mir kënne garantéieren, dass déi Dokteren net Saache soen, déi net de Richtlinie vun der Regierung oder sonstge Saachen entsprechen. Dat kann ech Iech selbstverständlech net garantéieren. Den Dialog tëscht dem Dokter a sengem Patient ënnerläit dem Secret médical. An ech hat et virdru schonn erwänt: Ech mengen, de Santéminister kann a soll net present sinn an der Praxis vum Dokter. Mee selbstverständlech: Wa Plainte kommen - an där hu mer - a wa Plainen un ons eruge droe ginn, da gi mer dat weider eebe justement bei de Collège médical, fir dass do an deene richtege Gremien, déi fir d'Disziplin zoustänneg sinn, Decisiounen geholl ginn.

Wéi gesot, vun eis aus kënne mir eis net améschen, wat tëschent engem Dokter a sengem Patient beschwat gëtt. A wann eis eppes zu Ouere kënnt iwwert de Wee vun enger Plainte, an där Fäll hate mer a wäerte mer warscheinlech och nach hunn an Zukunft, dann hëlt dat sai Wee. Da gi mer déi weider, fir dass eebe justement kënne beim Collège médical déi Decisiounen geholl ginn ënnert deene juristesche Garantien, déi hei am Land gëllen. An déi sinn net a menger Hand hei an elo ze änneren.

Ech soen Iech Merci.

Une voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci, der Madamm Gesondheitsministesch.

11. Question écrite n° 5431 de M. Jeff Engelen relative à l'introduction du système 3G au travail

A schliisslech komme mer zur schrëftlecher Fro Nummer 5431 vum Här Jeff Engelen iwwert d'Aféierung vum 3G op den Aarbechtsplazen. Här Engelen, Dir hutt d'Wuert.

M. Jeff Engelen (ADR) | Merci, Här President. Den 3G gëllt op der Aarbechtsplaz vum 15. Januar un. Wat déi praktesch Ëmsetzung vun dësem Dispositiv ugeet, hate mer den 23. Dezember 2021 e puer Froe gestallt. An zwar éischters: Wou kann ee méindes moies virun aacht Auer e valabelen zertifizéierten Test virleeën, wann d'Apdikten eréischt no aacht Auer opginn an d'Gëltegkeet vun engem Test op 24 Stonne begrenzt ass?

Eng vun deene wéinege Méiglechkeeten ass deemno, fir sonndes an eng Apdikt ze goen, déi Déngscht huet, fir méindes moies e gültigen Test virleeën ze kënnen.

Do war eis Fro: Sinn aner Méiglechkeete virgesinn, datt d'Leit méindes moies op hirer Aarbecht e gültigen Test virweise kënnen?

Ech soen Iech Merci fir Är Äntwert.

M. Fernand Etgen, Président | Merci, Här Engelen. An da wier et eng leschte Kéier un der Madamm Gesondheitsministesch Paulette Lenert.

Mme Paulette Lenert, Ministre de la Santé | Jo. Merci, Här President. Mir kënnen eise Laboratoire natierlech net virschreien, wéini se opzehunn hunn oder net. Mee ech kann Iech awer informéieren, dass op alle Fall ee vun de Lëtzebuerger Laboratoire fir d'medezinnesch Analysen och elo op verschiddene vu senger Sitte sonndes op ass an och do dann erméiglecht, certifiéiert Schnelltester ze maachen, déi 24 Stonne gëlteg sinn an déi dann domadder och erlaben, méindes moies schaffen ze goen.

Bei den Apdikten muss ech Iech enttäuschen. Mengen Informatiounen no ass et esou, dass déi Lëtzebuerger Apdikte sonndes just e Service de garde ubidden a keng Schnelltester maachen. Dat ass op alle Fall meng Erfahrung, wéi ech eng Kéier ee gebraucht an ugeruff hunn.

Doriwwer eraus hu mer awer zousätzlech - do géif ech gären drop opmierksam maachen - déi Méiglechkeet, déi iwwert d'Armée elo ugebuede gëtt, fir déi Leit, déi eng éischt Impfung hunn. Déi kënne vun deenen Testméiglechkeete Gebrauch maachen an déi sinn och sonndes op. Wéi gesot, an anere vun eise Laboen op verschiddene Sitte gëtt dat entre-temps och ugebueden.

Ech soen Iech merci.

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools der Madamm Gesondheitsministesch.

12. 7477 - Projet de loi portant modification de la loi du 18 juillet 2018 concernant la protection de la nature et des ressources naturelles

Den nächste Punkt op eisem Ordre du jour vun de Mëtteg ass de Projet Nummer 7477, eng Ofännerung vum Gesetz iwwert den Naturschutz.

D'Riedezäit ass nom Modell 1 festgeluecht. Et hu sech schonn ageschriwwen: d'Madamm Martine Hansen, den Här Max Hahn, d'Madamm Cécile Hemmen, den Här Fred Keup, d'Madamm Myriam Cecchetti, den Här Marc Goergen an den Här Gilles Roth. An d'Wuert huet elo de Rapporteur vom Projet de loi, den honorabelen Här François Benoy. Här Benoy, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission de l'Environnement, du Climat, de l'Énergie et de l'Aménagement du territoire

M. François Benoy (déi gréng), rapporteur | Här President, Dir Dammen an Hären, virun dräi an engem hallwe Joer stoung den deemolege Rapporteur Henri Kox hei um Pult an huet, no laangen Aarbechten an intensiven Diskussionen an der Ëmweltkommission, un deenen och d'Carole Dieschbourg an de Camille Gira bedeelegt waren, un deen ech haut speziell denken, dat neit Naturschutzgesetz presentéiert.

An ech zitieren: „[...] en Naturschutzgesetz, wat déi natierlech Liewensgrundlage vun eisem Land a vun eisen Awunner längerfristeg besser schützen a restauréiere soll, en Naturschutzgesetz, wat och de Mensch schützt duerch proppert Waasser, intakt Biedem a gesond Loft.

Dëst neit Naturschutzgesetz ass eng Leitplank, fir déi zukünfteg Entwécklung vun eisem Land ze begleeten.

Dëst neit Naturschutzgesetz steet fir Präventioun, d'Erhaltung an d'Restauratioun vun ekologesche Systemer, d'Miniméierung vum Flächenverbrauch, méi Transparenz an administrativ Vereinfachung a kloer Reegelen, méi Matsprooch an Zesummenaarbecht, méi professionell a sënnavoll Kompensatiounsmoossen, de Schutz vu gudde landwirtschaftleche Biedem a manner Spekulation op landwirtschaftleche Flächen.“

Nodeems d'Naturschutzgesetz e puer Joer a Kraaft ass an um Terrain éischt Erfahrung gemaach goufen, maache mir haut mam Gesetzesprojet 7477 eng Modification ponctuelle vum Naturschutzgesetz vum 18. Juli 2018, fir den Naturschutz weider ze stäerken, d'Ëmsetzung vum Gesetz ze verbesseren an administrativ Hürden ofzebauen. Mir maache keng fundamental Changement um Naturschutzgesetz, mee Upassungen, fir et um Terrain besser ëmsetzen ze kënnen.

D'Ëmweltministesch huet d'Gesetz virun zwee Joer, de 24. September 2019, deposéiert. Den Avis vum Staatsrot krute mer ee Joer méi spéit, den 20. November 2020. A mir hunn d'lescht Joer intensiv an der Ëmweltkommission un dësem Text hei geschafft. Mir hate ganzer aacht Sitzungen. An d'lescht Woch hu mer dunn de Rapport ugehall.

Här President, Dir Dammen an Hären, d'Hauptzil vum Gesetzesprojet, wéi en deposéiert gouf, war, fir déi stroferechtlech Ëmsetzung vum Naturschutzgesetz ze garantéieren. Et huet sech nämlech erausgestallt, dass verschidde penal Dispositiounen net prezis genuch waren. Dës Ännerunge ginn notament am neien Alinea 1 vum Artikel 75 gemaach, eebe grad, fir den Text ze klärfieren, fir eng besser Applikatioun a Sécurité juridique ze garantéieren.

Et ginn och nei Elementer integréiert: zum Beispill d'Mutilatioun oder d'Destruktioun vu wëllen Déieren. D'Sanktiounen ginn och ugepasst un Ännerungen, déi mer am Text maachen: zum Beispill d'Zerstéierung vun Arbres remarquables.

D'Verankerung vun de Biotopen am Gesetz, den Artikel 3 an d'Annex 8, amplaz an engem Règlement grand-ducal ass d'Äntwert op en Arrêt vun der Cour constitutionnelle, dee gesot huet, dass d'Biotope mussen am Gesetz definéiert ginn, fir dass ee Sanktiounen op Infraktiounen par rapport zu de Biotope ka setzen. An der Annex vum Gesetz ginn also d'Biotopen opgeléicht.

Et gëtt och definéiert, wat d'Reduzéierung, d'Destruktioun oder d'Deterioration vu geschützte Biotopen ass.

Här President, Dir Dammen an Hären, Ëmweltkriminalitéit ass kee Kavaléiersdelikt. An dofir gëtt an deem heite Gesetz och d'Strofmooss eropgesat, an zwar op aacht Deeg bis zu dräi Joer. Notament, well een dann d'Ëmweltkriminalitéit besser pousseiere kann duerch méi Moyens d'enquête.

De Projet de loi huet sech beim Eropsetze vum Strofmooss un d'Déiereschutzgesetz vum 27. Juni 2018 ugeleent, mee och aner Ëmweltgesetzgebungen hu mer an de leschte Joren an deem Sënn ugepasst. Zum Beispill d'Gesetz iwwert d'Polluants organiques persistants virun zwee Joer. Mir sinn also hei an der Kohärenz vun Texter respektiv an der legislativer Aarbecht, wéi mer se zënter enger Zäitchen hei maachen a wéi se och wäert weidergoen, wéi op alle Fall de Wëllen ass fir weidergoen.

D'Hiewe vum Strofmooss gouf notament vum Parquet gefuerdert. Mee och op internationalem Niveau ass d'Fuerderung komm, fir bei Ëmweltdeklit d'Sanktiounen eropzeschrauwen, fir dass se hire

repressiven an dissuasive Rôle richtig kenne spielen. Dat war och eng Konklusion vum Rapport vum Conseil vun der Europäescher Unioin zur Evaluatioun vum Émgang mat der Émweltkriminalitéit zu Lëtzebuerg.

An dem Text ginn awer och e puer Erreurs matérielles verbessert a Präzisiounen gemaach, fir eng besser Lësibilitéit ze garantéieren a méi Rechtssécherheet ze hunn.

D'Bestëmmungen dann an de Schutz vun den Arbres remarquables ginn an d'Naturschutzgesetz geholl a sinn net méi am Denkmalschutzgesetz, wéi et bis elo de Fall war.

Da schafe mer eng Basis fir e Règlement grand-ducal fir de Canotage, wou dann d'Period, d'Plazen an d'Modalitéite fir dës Sports- a Fräizäitaktivitéiten op onse Gewässer an aller Kloeerheet kenne gereegelt ginn.

Mir ginn ons dann och méi Flexibilitéit bei den Autorisatiounen bei Gebaier an der Gréngzon. Och Niewerberuffer kënnen an Zukunft kleng Gebaier fir Landwirtschaft, Gaardebau oder Geméisbau an der Gréngzon opriichten. Bei existéierende Gebaier an der Gréngzon kënnen an Zukunft an Ännerunge baussent dem Gebai gemaach ginn - zum Beispill e Gelänner oder morsch Träpen, wann eng Dier futti ass -, ouni awer un d'Statik vum Gebai ze goen!

Am Kader vun den Aarbechten an der Chamberskommissioun hu mer dann awer och e puer weider Dispositiounen an d'Naturschutzgesetz mat opgeholl, déi am deposéierte Gesetzesprojet net virgesi waren. Émmer nach bei de Gebaier an der Gréngzon: Wann e Schued duerch Force majeure um Hauptwunnsätz an enger Gréngzon passéiert, zum Beispill bei engem Extreemwieder wéi engem Tornado oder Iwwerschwemmungen, da kann d'Gebai erëm opgeriicht ginn.

Da gëtt d'Naturschutzgesetz op d'Liichtverschmutzung erweidert, fir Mënschen, Déieren a Planze besser virun de schiedleche Konsequenze vum kënschtleche Liicht an der Nuecht schützen. Mir ginn hei eng Definitiou. An do, wou eng Autorisatioun vun dem Émweltministère an der Zone verte gebraucht gëtt, kann d'Liichtverschmutzung da reduzéiert ginn.

Da gëtt d'Virkaftsrecht vum Staat, vun de Gemengen a vun de Gemengesyndikater op onbebaute Kadasterparzelle laanscht d'Waasserleef ausgeweit, fir dass se méi séier an einfach Terrain fir Renaturéierungen a Mesuren am Waasser- an am Héichwaasserschutz kenne kréien.

A wann e Biotop duerch eng Moosssnam am Kader vun engem Aktionsplang verbessert gëtt, muss keng Evaluatioun vun den Ökopunkte méi gemaach ginn.

Kompensationsmesuren ausserhalb vum Flächepool mussen prioritär an der selwechter Gemeng, an den Nopeschgemengen oder am selwechte Secteur écologique duerchgefuert ginn.

An da géif ech eppes drénken, wann ech vläicht just nach e Glas kéint kréien, wannechgelift. Merci.

Här President, Dir Dammen an Hären, ech maachen da weider mat den Avisen.

Merci. De Max Hengel huet mech inspiréiert.

Une voix | Loosst Iech et gutt schmaachen!

M. Mars Di Bartolomeo (LSAP) | Loosst Iech net ze vill inspiréieren!

(Hilarité)

M. François Benoy (déi gréng), rapporteur | Et hânt dovun of vu wiem. Bon.

Une voix | A!

M. François Benoy (déi gréng), rapporteur | Här President, Dir Dammen an Hären, de Staatsrot huet a sengem éischten Avis den 20. November 2020 eng Partie Remarque gemaach an och fénnef Opposition-formellen. Virun allem ass et hei ëm Präzisiounen gaangen, déi e sech gewënscht huet, ënner anerem och wéinst potenzielle juristeschen Onsécherheeten.

Dann am Avis complémentaire vum Staatsrot, deem de 16. Juli 2021 koum, huet en de Constat gemaach, dass d'Kommissioun zum groussen Deel seng Consideratiounen opheft an d'Opposition-formellen opgehuewen, awer et koume Remarken zu den neien Amendementer, zu den Amendementer, déi mer gemaach hunn.

A sengem zweeten Avis complémentaire huet de Staatsrot du keng weider Observatiounen um Fong méi gemaach, just nach un der Legistik, déi mer dunn iwwerholl hunn.

Bei der Elaboratioun vum Rapport sinn ons awer nach op zwou Plaze Saachen opgefall, wou mer Begrëfflecheeten, déi mer an onsen Aarbechten zréckbehalen hunn, net iwwerall an deem Sënn iwwerholl hunn. An dofir hu mer dat nach ugepasst a mir hunn de Staatsrot d'lescht Woch doriwwer an engem Bréif informéiert.

Da koume bei deem heite Gesetzesprojet awer och nach eng ganz Partie aner Avisen eran: D'Handwerkerkummer hat keng Observatioun.

D'Handelskummer ass frou, dass e Suivi gemaach ginn ass bei deem Gesetz, an dass Ännerungen gemaach gi sinn, fir méi Sécurité juridique ze hunn.

D'Staatsbeamtekummer freet ënner anerem méi Flexibilitéit bei Renovatiounen a Rekonstruktiounen an der Gréngzon.

De Syvicol, dee wëllt, dass den Naturschutz manner streng gëtt, an dass méi Wäert op Sensibilisatiounen geluecht gëtt. Si fannen et zum Beispill awer och gutt, dass no enger Force majeure e Gebai an der Gréngzon erëm kann opgeriicht ginn.

Dann, bei enger Gefor duerch en Arbre remarquable, froe se, dass deem direkt misst kënnen ewechgemaach ginn. Heifir gëtt jo eng Autorisatioun vun dem Minister gebraucht, dee fir d'éischt muss feststellen, dass e wierklech an engem schlechten Zoustand ass, de Bam. Wou am Ufank nach gesot ginn ass, dass e spezialiséierte Büro déi Expertise misst maachen, hu mer eis awer duerno dunn drop géeneegt, dass dat vun engem Agent vun der ANF ka gemaach ginn. Dat heescht, dat ka ganz séier a praktesch gemaach ginn.

De Stater an den Dikrecher Parquet froe Präzisiounen a proposéiere Modifikatiounen, deenen d'Kommissioun gréisstendeels Rechnungen gedroen huet.

Da kommen ech bei den Avisen vum dem Mouvement écologique. Dee mécht sech a sengem Avis Suergen ëm den Zoustand vun der Natur. Et missten awer och Upassungen vum Naturschutzgesetz gemaach ginn, fir dass d'Gesetz besser géif akzeptéiert ginn. De Mouvement écologique huet och eng Partie Propositionen gemaach, déi mer am Kader vun onsen Aarbechten an der Kommissioun opgeholl hunn, zum Beispill d'Liichtverschmutzung, zum Beispill d'Verstäerkung vum Virkaftsrecht vun de Gemengen an dass bei Verbesserungen keng Ökopunkte mussen berechent ginn.

An der Diskussioun an der Kommissioun hu mer awer och iwwer aner Propositionen geschwat, zum Beispill déi Fro vun engem juristisch verbindleche Biotopkadaster. Dat géif d'Saach net onbedéngt méi einfach maachen an dofir hu mer dat och net zréckbehalen, am Sënn och vun enger Simplification administrative.

D'Biotop sinn, wéi gesot, am Gesetz prezis definiert.

Dann d'Iddi vun der „Natur auf Zeit“, also d'Iddi, dass wann e Biotop innerhalb vun engem Perimeter entsteet, well keng Gestiou gemaach gëtt, deem dann net kompensatiounspflichteg wär. Mee och do stelle sech eng ganz Rei Froen, sief et administrativ Froen, respektiv och, wéi een dat géif maache genau, ob een do misst da systematesch registréieren, wéi den Ufankstadium vun enger Parzell ass. Wat mécht een, wann dann do op eemol eng héich geschützten Aart fonnt gëtt, an esou weider.

Am Mee zejoert dunn, zwee Méint nodeems mer als Kommissioun ons Amendementer zréckbehalen haten an un de Staatsrot zréckgeschéckt hunn, huet d'CSV nach eng Partie Ännerungen um Text proposéiert. Vill vun deene Punkten hat d'Kommissioun virdrun och scho bei hiren Aarbechten thematiséiert. Eng Rei vun den Amendementer, déi se proposéiert hunn, goufen och schon 2018 an der Kommissioun gemaach respektiv debattéiert. A vill vun deene proposéierten Amendementer vun der CSV hätten d'Naturschutzgesetz grondleeënd geännert, wat u sech net den Zweck vun dëser Gesetzesännerung war, respektiv och net de Wonsch war vun dëser Majoritéit.

Et geet hei notament ëm déi fundamental Fro, wat an der Gréngzon dierf gebaut ginn respektiv erëm opgebaut ginn. An der Kommissioun gouf rappelléiert, dass eng Gréngzon am Fong geholl eng „zone destinée à rester libre“ ass, an duerno leeë mer am Fong d'Prinzipie fest, wie legitiméiert gëtt, fir awer Neies an der Gréngzon ze bauen respektiv ze änneren.

D'CSV huet do notament proposéiert, dass mer d'Aktivitéiten, fir déi mer e Gebai an d'Gréngzon dierfe bauen, méi breet géifen opmaachen, dass et misst méiglech si fir Baueren, zum Beispill eng Hondspensioun, eng Buvette oder eng Reithal op hirem Betrib an der Gréngzon ze exploitéieren.

Mir hunn dat an der Kommissioun diskutéiert an et ass constatéiert ginn, dass et fir de landwirtschaftleche Secteur ëmmer méi schwéier gëtt, fir Terrainen ze fannen fir hir Produktioun respektiv fir Ställ an esou weider, an dass ee mat esou Ouverturen den Drock op den Terrain also eigentlech nach méi grouss géif maachen.

Am Naturschutzgesetz limitéiere mer eis op Saachen, déi och effektiv direkt eppes mat der landwirtschaftlecher Aktivitéit ze dinn hunn. D'ailleurs hu mir am Gesetz eng Öffnung gemaach fir méi Diversifizéierung an der Landwirtschaft, nämlich dass niewerberufflech Baueren elo kenne Gebaier opriichten.

Dann huet d'CSV an der Kommissioun och d'Iddi presentéiert, dass d'Gemengen oder Privater am Viraus sollen d'Méiglechkeet hunn, Ökopunkten ze sammeln, fir dann zu engem méi spéiden Zäitpunkt eng Zerstéierung domat kënnen ze kompenséieren. Hei ass an der Kommissioun ënnerstrach ginn, dass ee muss d'Differenz maachen tëscht Mesuren, déi mer huelen, fir d'Natur ze stäerken oder ze schützen, an der Kompenséierung. Dat eent, dat maache mer proaktiv an dofir gëtt et och eng ganz Rei Aidé vu verschidde Plazen. Mir hu kierzlech och zum Beispill den Naturpakt an deem Sënn och hei gestëmmt. D'Kompenséierung, déi mer maachen, ass op där anerer Säit awer, fir eng Zerstéierung, déi mer op enger anerer Plaz maachen, auszegläichen. Wa mer déi zwou Saachen vermëschen, da stelle mer eigentlech de proaktiven Naturschutz a Fro.

Och d'Iddi vun der „Natur auf Zeit“ huet d'CSV als Amendement abruucht an ech si virdru schon drop agaangen: Et gouf gemengt, dass dat d'Saach op alle Fall net méi einfach géif maachen.

Här President, Dir Dammen an Hären, an de leschte Jore goufe ganz vill Efforten am Beräich vum Naturschutz gemaach. An et gött bei ons och e puer positiv Meldungen, wat Aarten ugeet. An ech wëll dofir vun dëser Plaz wierklech alleguerten deene villen Acteuren, déi am Naturschutz um Terrain schaffen, villmools Merci soen. Mee d'Situatioun zu Lëtzebuerg bleift, wat d'Natur ugeet, awer net gutt. Zweek Drëttel vun den natierleche Liewensraim sinn an engem net gudden respektiv an engem schlechten Zoustand, virun allem, wat Offeland ugeet a wat Fiichtgebiddere ugeet. Véier Fënneftel vun de wëll liewenden Déieren a Planzenaarte sinn an enger prekärer Situatioun. An eebe grad weinst deem Constat brauche mer e staarkt Naturschutzgesetz, wat eeben déi néideg Leitplanke setzt, wéi de Rapporteur vum Naturschutzgesetz dat 2018 sot.

Mat den Upassungen an dësem Gesetzesprojekt suerge mer eeben derfir, dass de Staat déi Moyenen huet, déi e brauch, fir d'Natur ze schützen respektiv géint d'Zerstéierung vun der Natur virzegoen. Gläichzäiteg maache mer Upassungen, fir d'Ëmsetzung vum Gesetz ze verbesseren an auszebauen grad wéi administrativ Hürden ofzebauen.

Wann een dann awer bedenkt, an ech beruffe mech do op de Reporting am Kader vun den Naturdirektiven, dass d'intensiv Landwirtschaft, d'Zersiidlung an d'Verbaue vun der Landschaft Haaptresponsabel si fir de schlechten Zoustand vun onser Natur, da muss een natierlech constatéieren, dass d'Leitplanke vun dem Naturschutzgesetz aleng net duerginn, fir dës groussen Challenge vum Aartestierwen an dem Naturschutz an de Grëff ze kréien. A wéi sot de Camille Gira an engem Interview am Kontext vun dësem Gesetz, an domat wëll ech ophalen, an ech paraphraséieren:

Et muss endlech unerkannt ginn, dass d'Natur en nationaalt Gutt ass wéi historesch Gebaier a Kulturierwen. Et muss elo eppes an der Fläch passéieren. An dofir brauche mer alleguerten d'Partner.

An an deem Sënn soen ech Iech Merci fir d'Nolauschteren.

Mme Djuna Bernard (déi gréng) | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | An ech soen dem Här Rapporteur François Benoy villmools Merci a ginn d'Wuert un den éischten ageschriwwene Riedner, déi honorabel Madamm Martine Hansen.

Discussion générale

Mme Martine Hansen (CSV) | Merci, Här President. A merci dem Rapporteur fir säi mëndlechen a schrëftleche Rapport, soss vergiessen ech dat nach herno, villmools merci!

Mat dësem Projet de loi gött also elo d'Naturschutzgesetz vun 2018 ugepasst. An ech wäert net op all déi Upassungen agoen. Ech mengen, de Rapporteur huet dat am Detail gemaach. Et kann ee se an dräi Kategorien opdeelen. Déi éischt Kategorie: Präzisiounen. Eiser Meenung no kommen do och eng Partie Präzisiounen opgrond vun där Gaardenhaischen-Affär. Zweetens, e puer zousätzlech Punkten, déi agefouert ginn: Arbres remarquables, Pollution lumineuse, kleng Ännerunge bei de Bauten an der Gréngzon fir déi net haaptberufflech Baueren. An drëtzens: D'Strofe ginn u sech relativ staark an d'Luucht gesat an do wäert mäi Kolleeg, de Gilles Roth, spéiderhin nach drop agoen.

Mat enger Partie vun dësen Upassungen kënnen mer sécherlech averstane sinn. Mee mir sinn u sech net d'accord, dass dës Upassung vun dësem Gesetz net genotzt ginn ass u sech, fir méi Transparenz, fir méi Rechter fir d'Bierger, fir eng innovativ Landwirtschaft

och an der Gréngzon zouzeloossen an och fir manner Willkür.

Mir hunn an deem Kader 17 Verbesserungsvorschläge gemaach. Déi 17 Verbesserungsvorschläge si leider sou wéi 2018 - ech mengen do hate mer der 27 gemaach - alleguer refuséiert ginn.

Ech fänke bei deem Punkt vu manner Willkür un an ech wäert op aacht Punkten agoen.

Bei manner Willkür, do soe mer ganz kloer: Mir wëlle kee Gaardenhaischen-Artikel méi an dësem Gesetz! Mir hate dat u sech och schon 2018 gefrot, well Willkür dierf net duerch d'Gesetz bewosst zougelooss ginn. Wéi gesot, 2018 hate mer et gefrot a mir hate gefrot, fir den Artikel 7 Paragraf 1 ze sträichen. Ech soen Iech nach eng Kéier, wat do drasteet. Do steet dran: « Lorsqu'une construction existante située dans la zone verte compromet le caractère d'un site, le ministre peut ordonner que son aspect extérieur soit modifié de façon qu'elle s'harmonise avec le milieu environnant ». Ech froen Iech: Kënnst Du mir objektiv ëmmer erklären, wat heescht „compromet le caractère“, wat heescht „peut ordonner“ a wat heescht „s'harmonise avec le milieu environnant“?

Ech hunn néierens eng objektiv Erklärung kritt, also ass et fir mech subjektiv. A wann et subjektiv ass, da léisst et vill Willkür zou! A genau duerfir hu mer 2018 gefrot: Sträicht wannechgelift deen Artikel! An 2018 hu mer dunn och nach gesot kritt, dass deen Artikel bis dohinner nach ni gebraucht gi wär. Dat war en zousätzlech Argument fir eis, fir nach eng Kéier ze froen, dass et soll gestrach ginn.

2018 ass et refuséiert ginn. Ben, wann et net refuséiert gi wär, da wär deen Artikel net méi do gewiescht fir u sech bei deem Gaardenhaischen verschidde Geneemegungen ze ginn, well deen Artikel ass dunn aus dem Tirang gezaubert ginn, wéi d'Madamm Dieschbourg dem Här Traversini eng Partie Geneemegunge ginn huet.

Mir si wierklech fest dovunner iwwerzeegt, dass et net ka sinn, dass e Minister kann, opgrond vum Gesetz, well dat et zouléisst, deenen engen u sech Geneemegungen nogehien an deenen anere wierklech immens vill Steng an de Wee leeën. Well wann e ganz normale Bierger bei engem Haus an der Gréngzon - an Dir wësst, et gött méi där Haiser, wéi mer mengen, et sinn net nëmme Weekendhaiser, mee et gött och vill Haiser, et gött am Éislek ganz kleng Dierfer, déi an der Gréngzon sinn - seng Trap e bësse vergréssert, da kritt dee Schwieregkeeten, do eng Geneemegung ze kréien.

An esou een Artikel, deen u sech engem Ministère immens vill Muecht gött, well en awer willkürlech ass, een deen „deux poids, deux mesures“ zouléisst, een dee „les copains d'abord“ zouléisst, deen dierf mer net am Gesetz stoe loossen. Wéi gesot, mir hunn et 2018 gefrot. Mir hunn et och dës Kéier nach eng Kéier gefrot. A Blo, Rout a Gréng soe bewosst: „Mir wëllen deen Artikel gäre behalen!“. Dat ass eppes, mat deem mir wierklech net kënnen liewen.

Deen zweete Punkt: D'Prozedure muss méi transparent ginn. Dir wësst, d'Strofe ginn hei massiv an d'Luucht gesat. Wann Der d'Gesetz kuckt, dat Gesetz huet 13 Säiten. Vun deenen 13 Säite si sechs Säite Strofen, Sanktiounen. An de Gros dovunner, do geet et bis zu dräi Joer Prisong a 750.000 Euro Strof. Wann een dat op där enger Säit gesäit an op där anerer Säit gesäit een awer, dass wann engem säin Terrain klasséiert gött an iergendeng Schutzzon, da muss ee mol net informéiert ginn, dass dee klasséiert ass. Dat heescht, do kann ee vläicht onbewosst iergendeppes futti maachen, weinst deem een herno eng richteg anstänneg Strof kritt. Also fuerdere mer, do hu mer

gefuert, dass d'Bierger missten informéiert ginn, wann engem säin Terrain géif klasséiert ginn.

Ben, mir krute gesot, dass géif net goen oder dass wär komplizéiert. Mir fannen, dass misst goen.

Da kommen ech op den drëtte Punkt, bei d'Bauten an der Gréngzon. Hei ass relativ vill ze soen. Ech ginn awer och just op eenzel Punkten an. Den Éischten ass, dass mer wierklech soen: Onnëtz Bürokratie soll een ewechloossen. An och do froen ech Iech erëm eng Kéier: Stellt Iech vir, Dir hätt en Haus an der Gréngzon an Dir hätt engem Stoff als een Zëmmer an donieft hätt Der een Zëmmer, dass wär eng Kichen, an da wëllt Der gären aus deenen zwee klengen Zëmmeren ee méi grouss Zëmmer maachen. Dir géift déi Mauer an der Mëtt duerchbriechen oder hallef duerchbriechen, mir ass et och egal, Dir géift en Duerchgang do maachen. Dann erkläre do erëm eng Kéier ee mer wannechgelift objektiv, firwat dass, wann een dat mécht, bannen am Haus, dass een dann eng Geneemegung am Kader vum Naturschutz brauch? Firwat muss dat den Ëmweltministère geneemegen? Och do konnt nach kee Mënsch mer dat erklären. Also ass et fir mech onnëtz. Et ass am Prinzip just d'Leit geplot. An da solle mer dat aus deem Gesetz erausträichen!

Mir sinn averstan, wann een an der Gréngzon bausen eppes ännert oder wann een et wëllt vergrésseren, dass do de Ministère eppes muss soen. Mee wann een awer d'Dusch méi grouss mécht oder d'Toilette méi grouss mécht oder aus der Kichen an der Stoff een Zëmmer mécht, dann huet dat keen Afloss op den Naturschutz. Da solle mer dat sträichen am Sënn vun enger administrativer Vereinfachung.

Une voix | Très bien!

Mme Martine Hansen (CSV) | Leider ass awer och dat, wat, mengen ech, awer bal jiddwerengem alicht, well et huet kee mer erkläert, firwat dass dat een et misst maachen, och erëm eng Kéier refuséiert ginn.

An ech bleiwe bei de Bauten an der Gréngzon, ech komme bei mäi véierte Punkt an do ginn ech méi op de Schutz vum Eigentum an.

Den Här Rapporteur huet gesot: „Et ass schon eng Upassung gemaach ginn am Nachhinein“, déi begrësse mer och. Am Gesetz vun 2018 stoung dran, dass wann e Gebai an der Gréngzon duerch eng héijer Gewalt géif zerstéiert ginn, e Brand oder Iwwerschwemmungen, dass et dann nëmme méi dierf opgeriicht ginn, wann et u sech den Zweck vum Naturschutzgesetz, dat heescht landwirtschaftlech Aktivitéiten an esou weider, géif erfüllen. Do hu mer elo ... well 2018 hu mer och du scho gefrot: „Dat ka jo net sinn, dass si jo Haiser, déi an der Gréngzon sinn. Wann dat géif verbrennen, da kënnst Der dach net soen, dass dierf net méi opgeriicht ginn!“ Ben, do ass elo am Nachhinein dann eng Verbesserung komm. Dat heescht zu deem Zäitpunkt, wou dat Haus - ech soen elo Haus, et kann awer och soss e Gebai sinn - géif zerstéiert ginn, an et wär en Haaptwunnsätz, da kéint een et och erëm opriichten.

Mee firwat dës Beschränkung? Firwat, wann et een Niewewunnsätz ass - et ka jo och sinn, mir hätten eng Millen dostoën, déi ee vläicht net klasséiere gelooss huet, well dann huet een nach aner Moyenen -, net och do soen: „Ma déi stoung jo do. A wa se duerch eng héijer Gewalt zerstéiert ginn ass, mee da kann och deen dat erëm opriichten.“ Och déi Leit hunn e Recht op den Eigentum. An och dat ..., et stoung jo eppes an der Natur, ech huelen der Natur jo nëmscht zousätzlech fort. An ech sinn nach ëmmer dovunner iwwerzeegt, dass et besser an d'Landschaftsbild passt, wann eppes an der Rei ass, wéi wann eppes zerfällt. Also och do leider ass déi Fuerderung op daf Ouere gefall. Mir hunn ebe gesot: Wann e Gebai oder en

Haus zerstéiert gëtt, da soll et einfach erëm kënnen opgeriicht ginn, mat deem Zweck, deen et virun hat oder eeben eng Landwirtschaftlech Aktivitéit.

An da wëll ech awer och kuerz op d'Konditiounen vun der Restauratioun an de Gréngzonen agoen, an och do soen: Déi Bestëmmunge musse wierklech am Sënn vum gesonde Mënscheverstand ugepasst ginn!

Ech ginn Iech ee Beispill vun enger Famill, déi wollt hiert Elterrenhaus renovéieren. Dir wësst, fréier waren d'Fënstere kleng. Dunn hat een och net am Prinzip Energie gespuert. Mëttlerweil hu mer zweefach, dräifach Verglasung a mir hunn aner Moyenen. An d'Leit sëtze gradesou gären am Helle wéi am Däischteren, well wann ech am Däischtere sëtzen, da brauch ech jo nach méi Stroum. Mee wann een dann d'Fënstere wëllt vergrësseren, dann ass dat schonn erëm eng Saach vun der Onméiglechkeet. Déi hei Famill huet dräi Joer laang Pläng gemaach. Pläng kaschte Suen! Si huet herno am Endeffekt d'Saach opginn. Ech denken, dat Haus zerfällt. Et wäert sécherlech keen et anstänneg renovéieren. Ass dat dann am Sënn vum Naturschutz geschafft? Nee, dat ass net am Naturschutz geschafft. Also, ...

Une voix | Très bien!

Mme Martine Hansen (CSV) | ... fanne mer, datt mer hei missten déi néideg Upassung maachen. A wat déi Leit ëmmer erëm soen, déi Leit soen allkéiers: „Dee Ministère, deen huet eng onheemlech Muecht.“ A si wëlle sech och net richteg uleeë mam Ministère. Well wa se sech uleeën, da kréie se schonn ... oder dann hu se zumindest d'Gefill - ech wëll dat elo net behaupten -, datt se iwwerhaupt keng Geneemung méi kréien.

An och, ee Beispill vläicht: De Règlement grand-ducal, dee jo da fir d'Bauten an der Gréngzon - ech soen elo, deen ass elo an der Consultationsphas -, deen hätt awer scho bal misse mam Gesetz vun 2018 do sinn. Mee deen ass awer zumindest elo an der Consultationsphas. Ech hunn den Avis vun der Landwirtschaftskummer gelies. Do steet zum Beispill dran, wann een eng Konstruktioun vun 150 m² huet, datt et da ka sinn, datt een 900 m² bis 1.800 m² Hecke muss planzen, fir datt et besser an d'Landschaftsbild passt - net fir ze kompenséieren! Also, wannechgelift, iwwerliest dat doten nach eng Kéier! An déi Renovatioun: wierklech mat gesonde Mënscheverstand. Loosst de Leit hire Besëtzt esou a Stand setzen, datt se e kënnen notzen!

Dann de fënnefte Punkt: D'Landwirtschaft ass déi, déi mat der Natur schafft. Ee modern Naturschutzgesetz misst och eng modern Landwirtschaft zouloossen. A mir soen, d'Politik seet jo och ëmmer: D'Landwirtschaft muss innovativ sinn, d'Landwirtschaft muss sech nei Standbein sichen! Dann, wannechgelift priedegt dat net nëmmen an de Sonndesrieden, mee loosst dat dann och an engem Naturschutzgesetz zou!

De Bauer ass net méi am Duerf erwünscht. Am Duerf brauch e vill Plaz. Déi Plaz am Duerf brauche mer, fir Wunnengen ze bauen. Also geet en an d'Gréngzon. Also loosst wannechgelift do och eng modern Definitioun vun der landwirtschaftlecher Aktivitéit zou! Mir fuerderen also, datt déi ugepasst gëtt, eeben am Sënn vu méi Innovatiounen, méi zweet Standbein, enger besserer Zukunft, enger besserer Nohaltegkeet vun eiser Landwirtschaft. Well zur Nohaltegkeet gehéiert eeben och nach ëmmer d'Wirtschaftlechkeet derzou.

Et ass am Moment, sot ee Bauer mer, méi einfach ee Koustall fir 500 Kéi opzeriichten, wéi eng Zär an der Gréngzon. Op där anerer Säit soe mer awer: „Mir brauche Geméis.“ Also iwwerdenkt do wannechgelift eng Kéier hei, wat Der an dëst Gesetz drageschriwwen hutt.

Ech hunn d'Beispill vun der Hondspensioun gesot. Et steet explizitt dran, datt e Bauer dat net däerf maachen! Och dat, et gëtt gebraucht dobaussen. Am Duerf, hu mer am Duerf Plaz! Hätt ee Suen, fir am Duerf Terrain ze kafen, fir eng Hondspensioun opzemaachen? Ech mengen net.

Wann e Bauer ee Stall huet, wou näischt dran ass, a wa mer gäre wëlle manner Kéi halen, dann huet e fräi Capacitéiten do. Firwat kann en dat net notze mat engem Auslaf fir als Hondspensioun?! Firwat steet explizitt an dësem Gesetz dran: „Dat ass verbueden.“? Also, et ass fir mech ee Verbuetsgesetz. A mir kommen eleng mat Verbueter net virun. Wéi gesot, d'Landwirtschaft brauch hei Ënnerstëtzung. An d'Landwirtschaft schafft mat der Natur. An da fanne mer et extreem - extreem! - schued, datt dëst Gesetz net genotzt ginn ass, fir och do eng zukunftsfaeg Landwirtschaft zouzeloossen.

An da kommen ech bei ee Punkt ... Ech mengen, de Gilles Baum ass elo net heibannen, mee mir haten d'Interpellatioun vum Wälbau. Do huet d'DP explizitt gefrot, datt een Önotourismus soll méiglech sinn. Mee mir kënnen dat mat zwou Hänn ënnerschreien! Mee wannechgelift DP, dann ënnerschreift eis Amendement oder stëmmt se wéinstens mat! Well soss komme mer hei net virun.

Plusieurs voix | Très bien!

Mme Martine Hansen (CSV) | Da kommen ech zum sechste Punkt: d'Kompensatioun. Also, et ass gewosst, datt mer ëmmer méi Fläch brauchen an datt ëmmer manner Fläch fir d'Landwirtschaft, fir d'Liewensmëttelproduktioun iwwreg bleift. Och wa mer méi a Richtung erneierbar Energie ginn, da brauche mer u sech och ganz vill Fläch dofir. Dofir ass eise Wonsch, datt mer wierklech manner flächenintensiv solle kompenséieren a virun allem de System sollen esou maachen, datt en net kontraproduktiv ass.

Am Moment traue kee sech méi, eppes wuessen ze loossen. Kee Bauer traue sech méi, eng Heck ze planzen. Well wann herno d'Pacht opgeléist gëtt an en hält d'Heck eraus, ma da gëtt et en eng richteg deier, well da muss e kompenséieren. Dofir war eise Virschlag: Ma gitt wannechgelift de Leit, de Privatleit, de Gemengen Ökopunkten op Vorrat. Wann de Bauer Ökopunkte kritt, wann e seng Heck planzt, a wann e se zéng Joer duerno eraushält, ma da verléiert en eeben erëm déi Ökopunkten. Mee zumindest huet en eppes gemaach! Wann e soss net domm ass an en iwwerleet an Iech seet: „Ech wëll näischt bezuelen“, mee da mécht en näischt méi fir d'Natur! An dann hu mer kontraproduktiv geschafft.

Une voix | Ganz richtig!

Une autre voix | Très bien!

Mme Martine Hansen (CSV) | Dat selwecht gëllt fir de Bauperimeter. Als CSV soe mer ganz kloer: „Keng Kompensatioun innerhalb vum Bauperimeter!“

Une voix | Richtig!

Mme Martine Hansen (CSV) | De Bauperimeter ass do fir ze bauen. Da soll een och d'Leit baue loossen an d'Bauen net zousätzlech nach méi deier maachen, well et ass schonn deier genuch, an och net nach zousätzlech d'Prozedur verlängeren. Well mir bauen net séier genuch!

Plusieurs voix | Très bien!

Mme Martine Hansen (CSV) | Also, de Besëtzer, wann deen en Terrain huet, dann hätt dee jo elo am beschten ... Well wann do iergendeppes wiest, da muss e kompenséieren an da muss e bezuelen. An et gëtt der, déi bezuelen 20.000, 30.000 Euro. Dat sinn awer vill Sue fir d'Kompensatioun!

Wat mécht en dann also, wann en iwwerleet an e seet: „Ech wëll déi do Suen net bezuelen.“? Ma da fiert en zwee-, dräimol am Joer mam Mulcher iwwert d'Fläch, da kënn sécherlech näischt op. An dann hu mer awer erëm eng Kéier näischt fir den Naturschutz gemaach.

Ben, den Här Rapporteur huet gesot „Natur op Zäit“, do géife sech eng Partie Froe stellen. Jo, déi Froe stelle sech. Mee mir hunn déi Froen 2018 scho gestallt. Och dann ass gesot ginn: „Mir maachen et net.“ Hätt een dann no Äntwerte gesicht, dann hätt een elo dat dote kënnen an d'Gesetz integréieren. Eppes, wat absolutt wichteg ass an engem Land, wou mer eng Logementskris hunn!

Also, loosst, wannechgelift, datt mer de Bauperimeter kënnen séier notzen! En ass dofir do. Also, nach eng Kéier: Keng Kompensatioun innerhalb vum Bauperimeter. An awer och do, leider Gottes, huet Blo Nee gesot, Rout huet Nee gesot an och déi gréng hunn Nee gesot.

M. Marc Lies (CSV) | An d'Präisser explodéiere virun!

Mme Martine Hansen (CSV) | Jo.

Dir Dammen an Dir Hären, mir hu 17 konkreet Verbesserungsvirschléi gemaach. Wéi gesot: méi Transparenz, manner Willkür, eng méi innovativ Landwirtschaft zouloossen, méi Rechter fir de Bierger, eng Verbesserung fir de Logement, manner Bürokratie. Rout, Blo a Gréng huet zu deene 17 Nee gesot. An d'CSV seet Nee zu dësem Gesetz.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Madamm Hansen. Den nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Max Hahn. Här Hahn, Dir hutt d'Wuert.

M. Max Hahn (DP) | Merci, Här President. Mir hunn 2018 zu Lëtzebuerg e Gesetz gestëmmt, mat deem den Naturschutz dee Stellewäert krut, deen e verdéngt. Mir waren a si konfrontéiert mat engem dramatesche Réckgang vun der Biodiversitéit an der Zerstéierung vun natierleche Liewensraim, déi mer mat alle Mëttele mussen ophalen.

D'Auswierkunge vum Klimawandel verschäerfe sech ëmmer méi an d'Ökosystemer geroden doduerch ëmmer méi ënner Drock. Mir erliewen et bal all Dag. Kucke mer den Zoustand vun den natierleche Liewensraim vun eise Bëscher, vun de wëlle Planzen- an Déierenaarten - ben, d'Situatioun ass esocht! Extreem Wiederphänomeneer wéi Héichwaasser an Dréchente verstärken eng Situatioun, déi duerch Verknaschtung an alle Formen an d'Zerstéierung vu Liewensraim geschwächt ass. Mir brauchen dowéinst e prezise Kader, mat klore Reegelen, fir d'Natur virun enger ze grousser Belaaschtung an Zerstéierung ze schützen.

Naturschutz ass kee Luxus! Mir kënnen net deen Aascht ofseeën, op deem mer sëtzen, a mengen, dass dat keng Konsequenz fir eis selwer hätt.

Une voix | Très bien!

M. Max Hahn (DP) | Allerdéngs, an dat gehéiert och zur Wourecht, liewe mer an engem Land, dat sech entwéckelt, dat wiest. A mir si jo frou doriwwer, dass dat esou ass. Dowéinst mussen mer dee schwierege Spagat hikréien, tëscht Protektioun a Progrès, tëscht dem Schutz vun eise natierlechen Ëmfeld an der natierlecher Entwécklung vun eise Land. Well mir brauche béides!

Mir hunn, wéi gesot, viru bal véier Joer d'Voraussetzungen dofir geschafft. Mir hu mam Naturschutzgesetz eng Zort Leitplanken opgestallt,

innerhalb von denen die Wusstum zu Lëtzebuerg geschéie kann. Et war dee Moment e grouse Worf. E komplett neuen Text mit ganzer 84 Artikeln.

An ech hu schonn deemools als Spriecher vun der Demokratescher Partei gesot: D'Praxis muss weisen, ob den Text dat hält, wat e verspricht, ob en den Uspruch gerecht gëtt oder ob net awer op där enger oder där anerer Plaz nogebessert muss ginn. Dat gëtt haut mat diesem Gesetzestext gemaach. Déi öffentliche Hand kritt zum Beispill zousätzlech Méiglechkeeten, fir Mesuren am Sënn vum Naturschutz a vum Héichwaasserschutz bei Gewässer ëmsetzen duerch eng Erweiterung vum Droit de préemption.

Mee och d'Dispositionen zu de schützenswäerte Beem, d'Lëscht vun de geschützte Biotopen an d'Notioun vun der Lichtverschmutzung ginn am Gesetz verankert. Donieft muss ausserdem bei Erreurs matérielles, déi sech an den Text erageschlecht hunn, nogebessert ginn, grad ewéi bei Notiounen, déi juristisch Onsicherheit geschafen hunn, well se net prezis genuch waren, besonnesch wat de Volet vun der penaler Applikatioun vum Gesetz betrëfft.

Ech wëll elo net ze vill hei an den Detail goen, well dat huet de Rapporteur schonn explizit gemaach. An dofir géif ech him dann och Merci soe fir seng zwee Rapporten: säi mëndleche souwuel wéi och säi schrëftlechen.

Als DP begrëisse mer virun allem ee Punkt vun deem mer och iwwerzeegt sinn, dass e méi wéi sënnavoll ass. Wann nämlech en Haus an der Zone verte duerch e Cas fortuit zerstëiert gëtt, also duerch eng Naturkatastroph zum Beispill zerstëiert gëtt, dann dierf dat Gebai an Zukunft, ënner gewëssene Konditiounen, och erëm operéiert ginn. Dat war bis elo net explizit de Fall. Mee grad wann et sech ëm den Hauptwunnsätz vun enger Persoun handelt, wat sollen déi Leit da maachen, wann, zum Beispill wéi de leschte Juli duerch Héichwaasser, alles zerstëiert gëtt? Do si mer eis, mengen ech, allegueren eens. Et liicht jidderengem an, dass déi Leit hiert Haus erëm solle kënnen opriichten oder renovéieren. Dat ass fir eis selbstverständlech.

Här President, wat ass d'Zil vun engem Naturschutzgesetz? Et soll verhënnern, dass d'Natur onkontrolléiert an iwwerméissig staark zerstëiert gëtt. Beim Naturschutz muss de gesunde Mënscheverstand agesat ginn. Dat ass fir eis als DP e ganz wichtige Punkt. Et geet net drëms, de Leit onnéideg Steng an de Wee ze leeën. Selbstverständlech brauche mer en ambitiöse Kader, deem den Erausforderung vum eiser Zäit Rechnung dréit.

Ech hunn et virdru gesot, mir liewen an Zäite vun enger Klimakris, vun enger Biodiversitéitskris, déi risquéieren, weltwäit dramatesch Auswierkungen ze hunn. E Virgeschmaach dovunner hu mer jo schonn zerwéiert kritt.

Ma bei dëser wichtiger Aufgab ass et enorm wichtig, dass een d'Leit mathëlt. Als DP soe mer dat an de Froe ronderëm d'Diskussionen iwwer de Klima a mir soen et gradesou, wann et ëm den Naturschutz geet. D'Leit mussen verstoen an och agesinn, dass verschidde Reegelen esou sinn, wéi se sinn. Nëmme da gi se och matgedroen. Nëmme dann hu se eng Akzeptanz an der Bevëlkerung a mir kréien d'Leit mat.

Als DP begrëisse mer dowéinst och, dass kleng Konstruktiounen autoriséiert kënnen ginn, sief et am landwirtschaftleche Beräich, wann een Déieren hält oder am Kader vun engem Geméisgaart an der Zone verte. Dat si jo fir gewéinlech keng riseg Konstruktiounen, e kleng Schapp fir d'Geschier oder e kleng Ennerdaach fir d'Beischen. Natierlech soll esou eppes erlaabt sinn.

Dëst gesot, soen ech Iech villmools merci fir d'No-lauchteren a géif heimat dann den Accord gi vun der Fraktioun vun der Demokratescher Partei.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | An ech soen dem Här Max Hahn villmools merci a ginn d'Wuert weider un den nächsten ageschriwwene Riedner, déi honorabel Madamm Cécile Hemmen.

Mme Cécile Hemmen (LSAP) | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen, léif Kolleegen, mat diesem Projet de loi verbessere mer punktuell eist Naturschutzgesetz vum 18. Juli 2018, wat eigentlech e ganz wichteg Gesetz ass.

Grondsätzlech géif jo jiddweree vu sech behapten, dass den Naturschutz e ganz wichteg Uleies ass an dass een alles fir den Naturschutz vun eisem Milieu naturel sollt maachen.

Wann een et dann awer op konkret Alldagssituationen erofbrécht, da stellt een onweigerlech fest, dass et net ëmmer esou einfach ass, well et villschichteg Situationene kënnen ginn, wou et och ënnerschiddlech Interesse gëtt.

De Meritt vum Naturschutzgesetz vum 2018 ass et, fir en Instrument ze bidden, dat e kloer Kader setzt an esou och Willkür evitéiert. En effikass Naturschutzgesetz ass onerlässlech, wa mir de kommende Generationen nach eng intakt, eng propper, jo, eng gesond Ëmwelt hannerloosse wëllen.

An dëse Grondsatz, deem ass 1987 am Brundtland-Rapport vun de Vereenten Nationen, eng éischte Kéier an engem Saz resuméiert ginn. Eng nohaltig Entwécklung ass dem Rapport no definéiert als en „development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs“. Naturschutz ass deemno ëmmer verbounne mat der Generationenerechtgekeet.

Mam Gesetzesprojet wäerte mir verschidden Erreurs matériels aus dem Wee raumen - dat ass jo schonn haut de Mëtteg gesot ginn -, déi bei der Applikatioun vum Naturschutzgesetz un d'Dageslicht komm sinn. Gläichzäitg verbessere mer awer och d'Liisibilitéit vum Text, wat an den Ae vun der LSAP e ganz wesentleche Punkt ass. Naturschutz verwierklecht een am beschten, wann een d'Biergerinnen an och d'Bierger mat an d'Boot kréie kann, wat voraussetzt, dass si d'Gesetz och novollzéie kënnen.

Mir begrëissen als LSAP, dass um Niveau vum Artikel 6 och d'Konstruktiounen vun enger „petite envergure“ fir Aktivitéiten vun der Gestiou vu Lännereien no un hirem natierlechen Zoustand méiglech gemaach ginn, och wann dës Aktivitéiten keng haaptberufflech Aktivitéiten sinn.

Mat diesem Gesetzesprojet gëtt dann och am Artikel 7 Paragraf 5 d'Notioun vun enger Transformation matérielle prezisiéiert. Déi muss vum Minister respektiv der Ministesch accordéiert ginn.

(M. Mars Di Bartolomeo prend la présidence.)

Mam Gesetzestext gëtt hei e bësse méi Flexibilitéit erméiglecht bei äusserleche Modifikatiounen. An eisen Aen ass et an dësem Kontext wichtig, pragmatesch Léisungen um Terrain ze fannen.

Mir begrëissen doriwwer eraus och als LSAP ganz ausdrécklech, dass um Niveau vum Artikel 7 Paragraf 6 am Laf vun der parlamentarescher Aarbecht an der Kommission e Passage bäikomm ass, fir eng duerch e Cas fortuit demoléiert Konstruktioun erëm opbauen ze loossen, och wann d'Konditiounen vun enger Affektioun am Sënn vun enger Zone verte net erfëllt ass.

Mir wëllen hei deene Leit, déi duerch eng Naturkatastroph oder awer soss onglécklech Incidente geschiedegt gi sinn, net nach zousätzlech Steng an de Wee leeën.

M. André Bauler (DP) | Ganz gutt!

Mme Cécile Hemmen (LSAP) | Ech wëll an dësem Kontext gären ënnersträichen, dass jo och déi human Consideratiounen ronderëm de Mënsch mussen berécksiichtegt ginn, an dass e gesonden Equiliber am Plaz vun enger ideologescher Eesäitgekeet muss fonnt ginn.

Ech denken doriwwer eraus och net, dass dee Passage, esou wéi e formuléiert ass, géif zu gréisseren Abuse féieren. Eleng schonn dowéinst, well d'Konstruktioun jo d'Résidence principale muss gewiescht sinn a se och no der Rekonstruktioun esou bleiwe muss.

Mir sinn als LSAP der Meenung, dass den Naturschutz muss resolutt respektéiert ginn, andeems déi Mesuren, déi den Naturschutz effektiv garantéieren, geholl ginn. D'Mesurë mussen effikass a verhältnisméisseg sinn. Duerfir brauch ee keng Dogmen, mee pragmatesch Léisungen. Aus deem Grond si mir als LSAP grondsätzlech der Iddi net ofgeneigt, fir eng Lëscht opzestellen mat deene méiglechen Aarbechten vun enger minimaler Envergure op Konstruktiounen, déi an der Zone verte leien a keng Autorisatioun bräichen. Esou Aarbechten - an ech denken hei zum Beispill un d'AJoute vun enger Velux-Fënster - hu keen negativen Impakt op d'Ëmwelt an och net op d'biologesch Diversitéit. Et ass souguer duerchaus denkbar, dass verschidden Aarbechten e positiven Impakt op d'Ëmwelt kéinten hunn, wann zum Beispill duerch d'Renovatioun vun enger aler Fassad, den Energieverbrauch ka gedrosselt ginn oder awer al Baustoffe mat cheemescher Belaaschtung duerch méi natierlech Baustoffe kéinten ersat ginn.

De Schutz vun eiser Natur ass eppes, wat net an der Zäit stoe bleift, mee wat evolutiv ass. Esou ass et ze begrëissen, dass d'Notioun vun der Pollution lumineuse, och wa se en cours de route reformuléiert ginn ass, sech eng éischte Kéier am Naturschutzgesetz ermëfent. D'Pollution lumineuse ass eng Erausforderung, déi eréischt méi rezent thematiséiert ginn ass. Artificiell Beliichtung, wa se ze staark ass a wa se a Gebidder liicht, déi normalerweis däischter wäeren, kann den natierleche Liewensrhythmus vun der Fauna beinträchtigen. Eng net negligéabel Partie vun den Déieren ass an der Nuecht aktiv. Bei de Wierbeldéieren sinn et ronn 30 % a bei der Fauna vun de wierbellosen Déieren souguer 60 %. Mee och fir de Mënsch kann eng intrusiv Beliichtung, virun allem wa se konzentréiert op enger Plaz ass, d'Wuelbefanne beinträchtigen, notament och de Schlofrhythmus.

An der Schwäiz huet d'Associatioun vun den Architekten a vun den Ingenieuren, d'SIA, eng Norm ausgeschafft, déi ganz kloer tëschent sécherheetsrelevanter Beliichtung a Publicitéitsbeliichtung am urbane Raum ënnerscheet an déi bei hinnen ëmmer méi zum Droe kënnen.

Mir sinn als LSAP och der Meenung, dass d'Konzept vun de Biotopes éphémères eng seriös Iwwerleung wäert ass. D'Biotopen entwéckelen sech mat der Zäit, wann de Mënsch net aktiv an de Milieu naturel agräift. Op Terrainen, déi eng gewëssen Zäit broochleien, kéint also mat der Méiglechkeet vun engem temporäre Biotop der Natur deen Espace fir déi Zäit, wou den Terrain eeben net benotzt gëtt, iwwerlooss ginn.

Esou verhënnere mer, dass d'Propriétaires an der Angscht, dass sech e Biotop op hirem Terrain entwéckelen kéint, deem den Terrain duerno net méi

exploitabel maache kéint, alles drusetzen, dass e Biotop vu vir eran net entstoe kann. Och bei dësem Volet weist sech also, dass ee muss Mesuré vum Enn hier denken, wann een och effektiv dat erreche wëllt, wat ee sech virgeholl huet.

Domat wär ech um Schluss ukomm, net ouni awer dem François Benoy e grouse Merci ze soen, fir säi schrëftlechen a mëndleche Rapport.

Well Der jo aus mengem Exposé eraushéieren hutt, dass d'LSAP fënn, dass mer et hei mat engem ganz wichtege Gesetz mat nach méi wichtege Upassungen ze dinn hunn, ass et jo och fir eis selbstverständlech, dass mer eisen Accord dozou ginn. Merci fir d'Opmierksamkeet.

M. Mars Di Bartolomeo, Président de séance | Merci och, der Madamm Hemmen. An d'Wuert huet elo direkt den Här Fred Keup.

M. Fred Keup (ADR) | Merci, Här President, Léif Kollegen, merci och dem Rapportier fir seng Rapporten.

Ech stelle fest: Evidenterweis si mir alleguete fir Naturschutz. An evidenterweis si mer och alleguete fir de Mënsch an an deem Sënn si mer selbstverständlech och géint e weidert Schikanéiere vun de Bierger.

Do ass dann e Spagat, deem ee muss maachen, an dee Spagat ass hei net gutt gelongen. Ech kommen dorop zrëck.

Dat aktuell Naturschutzgesetz ass vun 2018, also nach net al, an do sinn eng Partie Saachen geännert ginn. Gutt ass et awer nach ëmmer net, dofir stëmme mir och dergéint.

E puer Punkten erausgepickt: Et ass profitéiert ginn, fir d'Reduzéiere vun der Liichtverschmutzung mat an d'Texter ze schreiwen, eppes, wat mir kënne begrëissen.

Dann, bei de méi haarde Strofen, déi hei virgesi sinn, gi mer ze bedenken, dass et muss e Gläichgewicht ginn, an dass ee sech bei all Euphorie dach awer muss froen, ob et opportun ass, fir Delikter am Ëmweltberäich méi haart ze bestrofe wéi Delikter, déi géint Mënsche gemaach ginn.

Dann zu de Kompenséierungen, spréich Ökopunkten an esou weider. Et ass e System, deem allgemeng dobausse ganz schwierig ze duerchblécken ass. Hei hätt een de System sécherlech vereinfache kënnen. Dëse System mat den Ökopunkte betrëfft dann haaptsächlech d'Bauern. Si fanne keng Terrainen, kee Land méi, dat si awer brauchen, fir hirem wichtege Beruff nozegoen. Mëttlerweil gëtt et ëmmer manner Baueren, manner wéi 2.000 Bauerebetreiber nach. An ech mengen, mir géifen alleguer gutt drun doen ze verhënnere, dass deem Trend no ënne weidergeet.

D'Lëtzebuerger Land brauch eng staark ...

Une voix | Très bien!

M. Fred Keup (ADR) | ... Landwirtschaft, wou d'Bauere gewierdeg ginn an hirer Aarbecht ënner gudder Konditiounen nogoe kënnen. Och hei muss d'Schikanéieren ophalen.

D'Präisser fir d'Terraine sinn och wéinst de Kompenséierungen staark an d'Luucht gaangen, an ass emol eng Stee, da kommen d'Bauern dacks ze kuerz.

D'Landwirtschaft hânt awer vum Buedem of, dee se zur Verfügung huet. Aus deene Grënn ass d'ADR, géint eng Kompensatioun op d'Käschte vun de fir den Akerbau wäertvolle Flächen.

Och den Ausbau vun de Betriber an de Gréngzone soll vereinfacht méiglech sinn, fir dass si sech fir

d'Zukunft innovativ an och mat neien Aktivitéiten kënnen opstellen.

Ech mengen, ee ganz interessante Punkt am Gesetz betrëfft d'Gebai an der Gréngzon. Jo, mir sinn natierlech derfir, fir Gréngzonen ze schützen. Mee hei geet et wierklech, an dat leider och mam neie Gesetz, nach ëmmer ze wäit, soudass ee ka soen, dass hei d'Leit iwwerproportional kujeniert ginn. Wann e Gebai an der Gréngzon läit a bis elo och legal erlaabt war, da kann de Minister decidéieren, fir d'Gebai ofzeänneren, wann et net zum Charakter vun där Plaz passt.

Dësen Artikel 7 Abschnitt 1 hätt mir gär gestrach, quitte dass gesot gëtt: E gëtt net oft ugewant. Esou kann et net sinn, dass hei subjektiv Krittären - eppes wat net zum Charakter passt - benotzt ginn, fir esou en déiwen Aschnëtt an d'Privatpropriétéit ze erméiglechen, ouni kloer Krittären, ouni Transparenz.

Da muss ee bedenken, dass déi Leit déi Haiser jo konform a legal opgeriicht hunn an autoriséiert kruten, eventuell virun 1965, eebe mat alle méiglechen Autorisatiounen. An elo kann e Minister mat onprezisen Argumenter, well de Charakter net passt, also eng Ëmännerung decidéieren. Do soe mir Nee! Wat autoriséiert war, dat soll och autoriséiert bleiwen. Deen Artikel soll also hei gestrach ginn.

An dann déi Onsënnegkeet, dass en Haus, dat an der Gréngzon läit, net méi ka gefléckt ginn, net méi ka restauréiert oder renovéiert ginn, wann et, fir et salopp auszedrécken, futti oder beschiedegt ass. Deen Artikel ka ganz tragesch Follgen hu fir déi Leit, déi an der Gréngzon en Haus hunn.

Wourëm geet et genau? Et geet ëm besteeënd Haiser, ganz oft Millen oder Häff oder eeben och Haiser, déi deemools gebaut gi sinn, viru 50 oder 100 Joer an déi an der Gréngzon leien. Och bis 2018 konnt een do net egal wat maachen. Och bis dohi konnt een net einfach vergréisseren, mee et konnt een awer eng Autorisatioun fir ze vergréisseren ufroen. Et konnt een och eng Autorisatioun froen, fir d'Destinatioun ze änneren an et konnt een Aarbechte maachen. Haut ass dat vill méi restriktiv, och kleng Renovatiounen an Transformatiounen gi verweigert.

Ganz einfach resuméiert: Kleng Ännerungen, wéi och nëmmen eng Trap, e Gelänner, eng kleng Terrass, eng nei Bréifkëscht sinn nëmmen nach schwéier méiglech. A wat bréngt dat der Natur? Wat huet dat mat Naturschutz, wat huet dat mat Biodiversitéit ze dinn? Et ass ganz einfach nëmmen eng Schikan. An ech mengen, dass déi haaptsächlech vun deene Gréngen kënn, well ech hunn d'Gefill, dass keen dat heibannen wierklech wëllt, ausser hinnen.

An elo war am neie Gesetz och nach geplangt, dass déi Haiser, am Fall vun engem Feier, vun enger Zerstéierung, eventuell duerch e Stuerm, also wou ee mol net schold drun ass, dass een duerno keng Méiglechkeet sollt hunn, fir se erëm opzebauen oder ze renovéieren. Dat ass elo zum Deel verbessert ginn, awer nach net genuch. Well et betrëfft zum Beispill just déi Haiser, wou een och tatsächlech dra wunnt.

An deem Kontext hätt ech och eng Fro un d'Madamm Ministesch: Ass et eventuell méiglech, en Haus, dat virun dräi Joer duerch esou e Fait fortuit futti gaangen ass oder beschiedegt ginn ass, elo retroaktiv vläicht dann erëm opzebauen, wann deemools eng Demande agereecht gouf? Oder sinn déi Haiser fir ëmmer verluer?

Eis Linn ass kloer: Wann een e Gebai, ob Wunnsätz oder net, an der Gréngzon huet dat legal opgeriicht ginn ass, ma da muss de Proprietär kënnen dëst Haus erëm opbauen oder renovéieren, wann de Proprietär dat wëllt.

Ech denken awer trotzdem nach optimisteschesch fir d'Leit. An ech sinn der Iwwerzeugung, dass sech dorunner an den nächste Joren nach eppes kéint zum Gudder veränneren, an zwar dann, wann déi Gréng net méi an enger Regierung sinn. Ech mengen, heibannen hunn all déi aner Parteien dach awer e Konsens, fir déi dote Saachen ze änneren.

A mir géifen als ADR op jiddwer Fall, wa mer dann a Koalitiounsverhandlung sinn, dat dote proposéieren ...

(Brouhaha)

... an och matdroen.

(Hilarité)

M. Gilles Baum (DP) | Erspuert dem Lëtzebuerger Land dat do, wannechgelift.

(Interruptions)

Mme Josée Lorsché (déi Gréng) | ... scho selwer laachen.

Une voix | Dat ass d'Virfreed!

M. Fred Keup (ADR) | Majo, dat si jo awer gutt Iddien, déi hei vu villen anere gedeelt ginn, ne!

Une voix | Voilà!

M. Dan Kersch (LSAP) | Mir si berouegt, dass Der selwer musst iwwer Iech laachen.

M. Fred Keup (ADR) | Nee. Dat wäert..., bon, wien zum Schluss laacht, dee laacht am beschten!

Une voix | Voilà!

M. Fernand Kartheiser (ADR) | Här Kersch, an dat sidd Dir net!

(Hilarité)

M. Fred Keup (ADR) | An dann dierf een net vergiesen, mir schwätzen hei iwwer Klenggeketen: eng Mauer, e Wee, mengetweegen och en Haus, dat ass jo nach näischt Grousses, dat sinn alles Peanuts. An et ass dach schonn op d'mannst verwonnerlech, dass grad déi, déi Iech op där enger Säit aus Naturschutzgrënn eng kleng Maierchen wëlle verbidden, dann op där anerer Säit higinn an Hektaren an Hektaren, Joer fir Joer, zoubetonéiere loosse. Dat geet dann! Well wat gëtt a Wierklechkeet gemaach? Duerch de Wuesstum gëtt massiv Natur zerstéiert: 500.000 Awunner am Joer 2010, 630.000 Awunner am Joer 2020, mir wuessen, wuessen a wuessen, schnurstracks a Richtung eng Millioun Awunner.

Mir bauen a bauen a betonéieren. D'Land ass voller Schantercher. Ëmmer méi séier, fir dass nach méi Leit kommen, nach méi Verkéier, nach méi Stroossen, nach méi Zonen. An da gëtt hei an der Chamber, an och vu Gréngen, nach andauernd gesot, mir missten nach méi bauen an nach méi schnell wuessen. Dat ass dach guer net méiglech. Dat Ganzt ass eng Politik vun de Widderspréich, wann een op där enger Säit en iwwerdrivvone Wuesstem an op där anerer Säit dann den Naturschutz an de Vierdergrond setze wëllt.

Mir hunn an de leschte 25 Joer esou vill Fläch zougebaut wéi an den 2000 Joer virdrun. Bis zu zwee Hektar den Dag, dat ass d'Fläch vu véier Fussballterrainen. Déi Fläch - an dat ass Natur, dat ass Biotop - gëtt all Dag zerstéiert an duerch Bëton ersat. Ma wann ech eppes fir d'Natur an och fir d'Mënsche wëll maachen, dat wat der vill ëmmer hei virginn, mat Gréngflächen erhalen, ma da muss een dat bremsen.

Am Joer 2030 da wäerte mer wuel zu bal 800.000 Awunner sinn. An dat gëtt schrecklech fir d'Natur an och fir de Mënsch. Mir missten also fir d'éischt zu engem verstännege Wuesstum zrëckkommen.

An da kënt dach awer de Summum, da liesen ech, virun e puer Wochen, an der Zeitung iwwer zwee gréng Ministeren, den Här Turmes an den Här Kox, déi sinn haut net hei, déi soen: „Luxemburg hat Land für 325.000 weitere Einwohner“. Also: „Land für 325.000 weitere Einwohner“. Ma da si mer am Eng-Millioun-Awunner-Staat. Ass dat am Sënn vun der Natur? Nee!

Weider: „Luxemburg verfügt derzeit über 5.018 Hektar Landreserven.“ An dann: Et wier eng politesch Prioritéit, dës zesumme mat de Gemengen un d'Leit ze kréien, dat heescht ze bebauen. Ma 5.000 Hektar „Baulandreserven“, e Wuert, wat am Fong e Gréngen net dierft benotzen, well dat a Wierklechkeet jo wäertvollen Naturraum ass, deen net onbedéngt misst bebaut ginn. Mee do ass et Iech dann awer egal!

Wësst Der, wat dat ass, 5.000 Hektar? Dat ass esou vill ewéi d'ganz Gemeng Lëtzebuerg mam Bambësch, alles zesummen! Dat ass esou vill ewéi siwemol d'Stad Esch! Déi Terraine wëllt Der dann elo hei am Land nach an den nächste Jore verbauen, wéi ech da feststellen.

Do hu mer also d'Situatioun: Op där enger Säit ginn d'Leit kujeniert ...

(Interruption par la présidence)

... wa se eng nei Bréifkëscht wëllen opriichten, an op där anerer Säit ginn Dag fir Dag Hektaren an Hektaren zoubetonéiert.

Mir wäerten eis als ADR op jiddwer Fall derfir asetzen - an dat verspriche mer -, dass mer net zu engem Eng-Millioun-Awunner-Staat ginn, wou nieft de Mënschen an hirer Liewensqualitéit och eist Land an eis Natur déi Leidtragend wäerte sinn.

Ech soen Iech Merci.

M. Fernand Kartheiser (ADR) | Très bien!

Une autre voix | Très bien!

(Brouhaha)

M. Mars Di Bartolomeo, Président de séance | Wëllt nach een eppes soen?

Une voix | Nee, et gouf alles gesot.

M. Mars Di Bartolomeo, Président de séance | Gutt. Dann ass och de Mikro erëm desinfizéiert a mir kënnen d'Madam Myriam Cecchetti opruffen.

Mme Myriam Cecchetti (déi Lénk) | Merci, Här President. Mir stëmmen hei iwwer eng Reform vum Naturschutzgesetz dräi Joer nom Akraafttriede vum urspréngleche Gesetz am Joer 2018 of - also e bësse méi wéi dräi Joer.

Mir als déi Lénk hunn dat Gesetz och deemools matgestëmmt, well mir et schonn als e Fortschritt am Naturschutz gesinn, obwuel mir och eng Rei méi grondleeënd Kritiken haten, entre autres natierlech, wat d'Flächepools fir d'Kompensatiounen an d'Berrechnungsmethoden fir d'„Écopoints“ ugeet. Fir eis war dat deemools ze einfach a potenziell kontraproduktiv als Kompensationsinstrument, well der Komplexitéit vun der Natur an dem Zesummewierke vun den Organismen an engem Stéck Natur net einfach esou eent zu eent op enger anerer Plaz ka Rechnung gedroe ginn.

Haut elo, iwwer dräi Joer drop, musse mir feststellen, dass sech den Zoustand vun der Natur an der Aarte-villfalt am Allgemengen net verbessert huet. Am Géigendeel, en huet sech a ville Beräicher weider degradéiert. Mir mengen net, dass d'Naturschutzgesetz u sech dorunner schold ass, mee wuel awer d'Portée vun dësem Gesetz, dat an engem Kontext vu wuessendem Drock a Präis vu Buedem, Zersiidlung,

enger intensiver Landwirtschaft, Klimaerwärmung an esou virun, guer net ka Schrëtt hale mat der Zerstéierung a Verschlechterung vum Zoustand vun der Natur. Et ass och kloer, dass d'Naturschutzpolitik aleng net duerheet, soulaang parallel an der Landwirtschaft an an der Siidlungsentwécklung, am Transport oder an der Ausrichtung vun der Wirtschaft weiderhi villes dem Naturschutz zuwiderleeft.

De leschte Reporting iwwert den Zoustand vun de Liewensraim an d'Aarte-villfalt zu Lëtzebuerg schwätzt eng kloer Sprooch: Zee Drëttel vun de Liewensraim sinn an ongëschtegem bis schlechtem Zoustand. Besonnesch an der oppener Fläch an an de Fichtgebied ass d'Situatioun schlecht. Als Grënn dofir ginn d'intensiv Landwirtschaft genannt, de Véibestand an d'Düngung an esou weider, awer och d'Waasserqualitéit, mee och de Flächeverloscht respektiv d'Veeränerung vun der Notzung vun engem Terrain.

Bei den Aarten ass et nach vill méi dramatesch: D'Majoritéit vun den Insekten verzechent e Réckgang. Vill Aarte sinn no um Ausstierwen. 80 % vun de Villacher sinn an engem ongëschtege bis schlechten Zoustand. Och hei gëllen déi dominant Form vun der Landwirtschaft, de Flächeverbrauch an d'Ingerance an Ökosystemer als Haaptgrënn fir dës geféierlech Entwécklung. Allgemeng verschlechtert sech d'Situatioun vu Reporting zu Reporting, wat bedeit, dass Lëtzebuerg sengen europäesche Verflechtungen am Naturschutz net nokënn.

Här President, d'Naturschutzgesetz muss un dësem Constat gemooss ginn, och wann ech widerhuelen, dass dëst aleng net kann duergoen. Ech probéieren, verschidde vun de proposéierten Ännerungen um Naturgesetz, déi elo hei virleien, awer virun deem Hannergrond ze diskutéieren.

Ee Punkt, deen eis staark interesséiert, ass zugläich eng vun den Haaptsaile vum Gesetz: d'Ausgläichsmesur fir Agraffer an der Natur. Wéi uganks scho gesot, hu mir Bedenken, wat déi ökologesch Kompensatiounen ugeet. Als Éischt emol ass et jo esou, dass d'Ökosystemer esou komplex sinn, fir de Mënsch oft nach net ganz duerchkuckbar oder ze verstoe sinn, wouduerch d'Fro berechtigt ass, wat iwwerhaapt kompenséiert soll a ka ginn. Kann een Eidechsepopulationen vun der Plaz X einfach op eng Plaz XY ëmsidelen? Kann een e puer Hektar Bësch ofholzen an einfach op enger Agrarfläch neier planzen, souwéi dat jo beim Contournement zu Käerjeng virgesinn ass?

Dëse System setzt nämlech e méiglechst vollstännegt Wësse viraus, eppes, wat vu vir era schonn a Fro ze stellen ass, sief et nëmmen, well et keen aktualiséierte Biokadaster gëtt an et bis elo och keng gesetzlech Basis fir dëse Kadaster.

D'Lescht mat de Biotopaarten, déi geschützt ginn, gëtt awer elo an d'Gesetz opgeholl. Mee dat geet net duer, well mir jo esou nach net wëssen, wou et haut iwwerall esou Biotope gëtt. Dëst onvollstännegt a vereeltent Bild op d'Biotopen zu Lëtzebuerg ass och e Grond fir d'Zerstéierung vun aacht Quadratkilometer Biotopfläch an de leschten zéng Joer.

Den zweete Punkt puncto Ausgläichsmesur betrëfft d'geografesch Gebidder, an deenen dës Mesuren ëmgesat ginn. Idealerweise missten déi Kompensatiounen op der Plaz oder ganz no bei der Plaz, wou den Agrëff an d'Natur geschitt ass, och ëmgesat ginn. Mee vu dass déi meescht Agrëffer an dicht besidelt Gebidder am Süden oder ronderëm d'Stad passéieren an hei den Terrain awer vill méi deier ass, ginn d'Mesuren éischter um Rand vum Secteur écologique respektiv a méi rurale Géigenden ëmgesat, wat natierlech zu enger Delokaliséierung vun Natur a manner Liewensqualitéit a stättesche Géigende

féiert. Et weist eis awer och, dass Natur an d'Kompensatioun vun zerstéierter Natur net mat engem harmoniséierte Geldwäert ka berechent ginn, scho guer net, wann de Buedempräis mécht, dass d'Land esou staark variéiert.

An der Gesetzesännerung ass elo hei eng Ouverture dran, déi sécherlech och an eng richteg Richtung geet, andeem den Demandeur fir e Projet op engem Terrain ugrenzend oder zumindest an der Gemeng selwer ka Kompensationsmesuren duerchféieren, awer just, wann en och e Besëtzer vun dëser Fläch ass. D'Gemengen hunn hei bemängelt, dass dat fir si awer keng gangbar Pist ass, well esou Flächen net aus engem Gemengepool kënne kommen, wat den Impakt vun dëser Mesur natierlech beschränkt.

Wann een un dës aktuell Reegelung wëllt dragoen, muss natierlech och de Geldwäert vun engem „Écopoint“ an de Gemengen op Grondlag vum reellen Terrainswäert festgeluecht ginn. Mir halen dëst op alle Fall fir eng méigleche Pist, fir Naturschutz méi direkt op der Plaz duerchzuféieren an dem lokalen Niveau hei méi eng staark Roll am Sënn vu méi Ëmweltschutz an Naturschutz ze ginn.

Et gëtt sécherlech nach vill méi ze soen zu de Kompensatiounen. Besonnesch den Zäitraum vu siwe Joer, dee versträiche kann, bis eng Kompensatioun tatsächlech och ëmgesat gëtt, schéngt eis net am Sënn vum Schutz vun der Natur ze sinn.

Mee ech wëll nach e puer Ännerungen am Gesetz thematiséieren. D'Ausweidung vum Virverkafsrecht fir d'Gemenge fir net bebauten Terraine bei Flossleef ass ze begreissen. D'Fro stellt sech natierlech awer, ob dat iwwerhaapt kann a wäert genotzt ginn. D'Virverkafsrecht entre autres am Logementsberäich ass jo zolidd a Fro gestallt a keng Gemeng traust sech méi dorunner erun. Wäert dat am Kader vun dësem Gesetz méi genotzt kënne ginn? Mir zweifelen dorunner, well d'Gemeng jo och hei muss kënne beleeden, firwat se deen Terrain da kafe wëllt, ab deem Moment, wou den Terrain zum Verkauf steet an d'Gemeng vun hirem Recht Gebrauch maache wëllt. Kann eng Gemeng dat a gëtt dat vun de Gerichter dann och als valabel unerkannt?

Héich Welle geschloen an de leschte Méint hunn d'Sanktiounen, déi bei verschiddene Verstéiss géint dëst Gesetz kënne verhaange ginn, besonnesch am Fall vun de Konstruktiounen an der Zone verte. Mir mengen, dass de Kompromëss, dee fonnt ginn ass, wat d'bestoend Konstruktiounen an der Zone verte ugeet, ganz verstänneg ass.

Bei de Sanktiounen, déi am Fall vu Verstéiss géint déi verschidde Bestëmmungen am Gesetz kënne verhaange ginn, gi mir eng Rei Saachen ze bedenken. D'Strofe sinn natierlech héich ugesat, d'Méiglechkeeten, fir ze enquêtiere fir d'Police an déi dofir habilitéiert Beamte vun de staatleche Verwaltungen kënne ganz wäit goen.

Mir sinn awer och der Meenung, dass Verstéiss géint d'Naturschutzgesetz keng Kavaliersdelikter sinn. Héich Peinë wierken ofschreckend, jo, mee och sensibiliséierend. Et läit an der Aufgab vun de Gerichter, d'Severitéit vun engem Verstouss feststellen an ze bewäerten. Mee et ass awer d'Aufgab vun der Politik, fir opgrond vum méigleche Strofmooß fir e Verstouss duerstustellen, dass d'Verknaschung vun engem Gewässer oder d'Entsuerge vun Offall an engem Biotop wäitgoend a schlëmm Konsequenzen kann hunn, direkt haut oder zäitversat op kommend Generatiounen. Och vereenzelt Agrëffer an d'Zerstéierung vun Natur, déi sech summéieren, droen zum Verloscht vun der Aarte-villfalt an am Endeffekt zur Zerstéierung vun de Liewensgrondlage bäi.

Et gött nach vill zu dësem Punkt an och zu aneren ze soen, d'Thematik ass einfach passionnant. Mee ech kommen elo awer zum Schluss, fir ze soen, datt mir dat Gesetz esou matstëmme kënnen, dat awer ouni ganz grouss Begeeschterung, well d'Erausforderungen, déi sech am Naturschutz stellen, mat dëser Reform sécherlech net konsequent genuch kënnen ugepak ginn - leider! Merci fir d'Nolauschteren.

M. Mars Di Bartolomeo, Président de séance | Merci och der Madamm Cecchetti. An den nächste Riedner ass den Här Marc Goergen. A jo, en ass prett. Här Goergen.

M. Marc Goergen (Piraten) | Merci, Här President. Dëst Naturschutzgesetz ass, well et ëm de Klimaschutz geet, eent vu menge Liblingstheemen. A mir Piraten wäerten et och haut esou an där Form matstëmmen.

Mir hunn nëmmen ee Planéit an dëse Planéit an all déi Wonner, déi op em drop sinn, musse mer schützen. D'Mënschheet huet sech et bis elo ëmmer einfach gemaach, fir d'Natur ze behandelen ..., bon, kommt mir soen, fir se schlecht ze behandelen. An der Vergaangenheet goufe Bëscher ofgeholzt a ganz Landstrécher goufen oft massiv duerch intensiv industriell Aktivitéit kontaminiert, déi heemesch Déieren- a Planzwelt gouv vernicht, wann de wirtschaftlechen Interessi virun d'Natur gestallt gouf.

D'Mënschheet huet d'Ëmwelt während laanger Zäit wéi eng Minière behandelt, ganz nom Prinzip: einfach alles eraushuelen, ouni Récksiicht op d'Natur. Wou dat higefouert huet, gesi mir haut.

Weider da mam Zoustand vun eise Grondgewässer a Flëss, déi a Rapporte vun der EU-Ëmweltagentur leider ganz schlecht ewechkommen. Och eis Bëscher sinn an engem zimmlech schlechten Zoustand, wat zum Deel op de Klimawandel zrëckzuféieren ass, mee zum Deel och op eng intensiv Forstwirtschaft an op eng konventionell Landwirtschaft.

Alles dat féiert am Endeffekt zu enger Verschlechterung vun den natierleche Liewensraim vu villen heemeschen Déieren a Planzen. Wéi den Observatoire de l'environnement festgehalen huet, sinn zwee Drëttel vun den natierleche Liewensraim an engem schlechten Zoustand a vill Déierenzorte si lues a lues um Wee vun der Auslöschung.

Zu Lëtzebuerg si mer nach ëmmer wäit vun engem naturnoeren an nohaltege Wirtschaftssystem ewech. Lëtzebuerg huet nach ëmmer en ze héije Ressourcenverbrauch. Eisen ekologesche Foussofdruck ass leider nach ëmmer enorm.

Et gött och ëmmer erëm driwwer geschwat, dass de Bauperimeter soll erweidert ginn, woubäi mer u sech am besteende Bauperimeter genuch Fläch fir de Wunnengsbau zur Verfügung hunn, wouvun eng 500 Hektar Bauland am Besëtz vum Staat sinn, dee mol selwer net soe kann, wéi vill Terrainen aktuell do drop bebaut kéinte ginn, wéi aus enger Äntwert vun enger parlamentarescher Fro ervirgaangen ass.

Lëtzebuerg ass kee Musterschüler am Ëmwelt- a Klimaschutz a vill Indicateure weisen dat ganz gutt. Aus deem Grond ass et och eis Pflicht an eis Verantwortung, endlech d'Kéier ze kréien hin zu engem Wirtschaftsmodell, deem Natur, Ëmwelt a Klima respektéiert. Dofir ass dës Ännerung vum Naturschutzgesetz fir eis Piraten och ganz sënnavoll, well mir derfir suergen, dass d'Spillreegelen - jo, wann och vläicht nëmme liicht - méi streng ginn, fir dass de Mënsch an de Planéit net méi wéi eng Minière behandelt ginn.

Mir Piraten begrëssen dofir dëse Gesetzesprojet, deem der Natur liicht méi Gewicht gött par rapport zu de wirtschaftlechen Interessen. Et ass richtig, dass

mir Mënschen eis Liewenswelt méi der Ëmwelt upasse mussen an net méi ëmgedréit.

Natierlech ass awer och dëst Gesetz bei Wäitem nach net staark genuch, fir all d'Effekter ze bremsen. An de verschiddenen Aise vun de Berufskummeren an Organisationne koom vill Verschiddenes an och Nätzleches u Kriticken un d'Liicht. D'Prozedur bei der Ëmweltverwaltung si laut den Avisen nach ze lues an ze laangwierig an hei ass d'Regierung, jo, virun allem d'Ministesch an der Pflicht ze kucken, dass d'Prozeduren net hänke bleiwen, wann d'Lag kloer ass.

Et ass och oft ze liesen, dass d'Informatiounen iwwert den Ëmweltschutz net kloer an net zentraliséiert genuch ze fanne sinn, zum Beispill wat d'Biotope betrëfft, wou de Syvicol zum Beispill eng Zentraliséierung vun de verschiddene Kadasteren am Geoportail freet. De Mouveco freet souguer, dass hei en ale Kadaster aktualiséiert a juristisch verankert gött, well e puer vun den erfaasste Biotope mëttlerweil jo leider verschwonne sinn.

Wat d'Kriticken zum Bau a Gréngzonen ugeet, do muss ech dann awer och kloer soen: Eng Gréngzon ass eng Gréngzon a fir eis Piraten soll se och eng Gréngzon bleiwen.

Mir Piraten gesinn dat prinzipiell esou, dass de Mënsch sech net méi soll a Gréngzonen amëschen. Mir sinn dofir och net ganz averstanen, fir elo hinzugeen an ze probéieren, biologesch Landwirtschaft a Gréngzonen unzefänken, well mir éischter der Meinung sinn, dass et nach genuch Flächen hei am Land gött, wou iwwerhaupt emol eréischt mat der biologescher Landwirtschaft misst ugefaange ginn.

Mam Strofekatalog, deem elo mat dësem Gesetz agefouert gött, kann een och vill driwwer diskutéieren, ob déi Strofen elo ugepasst sinn. Allerdéngs muss ech elo och op dat zrëckkommen, wat ech virdru gesot hunn: Mir dierfen d'Natur net weiderhi behandele wéi eng Poubelle!

D'Strofen op e Verhalen, wou Déiere gequält ginn, Dreck an d'Natur gehäit gött oder illegal Bauten an enger Gréngzon gemaach ginn, sinn an eisen Aen elo endlech ugepasst. Et ass wichteg, dass d'Leit verstinn, dass d'Natur dobaussen eppes ass, wat mer fleege mussen. Et gouf an de leschte Jore scho genuch futti gemaach. Mir stinn an enger Biodiversitéitskris, an enger Klimakris. Mir kënnen eis kee grave Feeler méi erlaben! Dofir musse mer derfir suergen, dass eis Natur an Ëmwelt an deenen nächste Joren erëm opgebaut kënne ginn anstatt dass se ofgebaut ginn.

Mir Piraten wäerten dëse Gesetzesprojet haut matstëmmen an e Merci un de Rapportier, den Här François Benoy. Merci.

M. Sven Clement (Piraten) | Ganz gutt!

M. Mars Di Bartolomeo, Président de séance | Merci och, dem Här Goergen. An d'Wuert huet elo dee leschten ageschriwwene Riedner, den Här Gilles Roth.

M. Gilles Roth (CSV) | Merci, Här President, Dir Dammen an Dir Hären, ech soen och dem François Benoy als Rapportier villmools Merci fir säi schrëftlechen a mündleche Rapport.

Här President, Dir Dammen an Dir Hären, an där Zäit, déi der CSV nach iwwreg bleift, wëll ech op zwee Aspekter agoen. Dat ass, ...

(Hilarité)

... a, elo gött gestoppt!

(Brouhaha)

Dat sinn engersäits d'Recoursen, déi d'Bierger hu géint iwwer vun Decisiounen, déi an der Verwaltung

gehoht ginn um Niveau vun dem neien Naturschutzgesetz. Dat sinn anerersäits awer och virun allem d'Strofen, déi an dësem Gesetz nei ageschriwwen goufen.

An ech wëll dat net verstanen hunn, dass dat reng juristescht Geplänkels an eng technesch Diskussioun ass, well et ass eng politesch Dimensioun hannert deem Ganzen. Et geet nämlech hei ganz kloer ëm Agrëffer an d'Privatpropriétéit vun eenzelne Leit. Et geet ganz kloer ëm Agrëffer an d'Bewegungsfräiheet vun de Leit an et geet och ganz kloer ëm Agrëffer an d'wirtschaftlecht Handele vun den eenzelne Leit, wat Grondfräiheet sinn, déi bei eis an der Verfassung ageschriwwen sinn.

An et ass virun allem eng aner politesch Dimensioun derbäi, Dir Dammen an Dir Hären, dat ass déi, dass dat ganz oft vun där grénger Partei - a mir ënnerstëtzen déi Prinzipien och -, als hir Prinzipien dohigestallt gött, mee wann et ëm gréng „Duftmarke“ geet, da ginn déi Prinzipien des Ëfteren iwwer Bord gehäit. An ech huelen dräi Stéck dovunner eraus. Dat ass éischters: Mir wëllen ewech - d'Madamm Tanson kënnt net oft genuch an d'Justizkommissioun - vun „le tout pénal“. Mir wëlle méi Rechter fir d'Bierger a mir wëlle virun allem och méi Verhältnisméissegkeet an de Mëttele vun dem Staat géint iwwer vun dem Agrëff op déi eenzel Fräiheete vun de Bierger.

Dir Dammen an Dir Hären, an deene Minutten, déi mer bleiwen, wëll ech Iech schwaarz op wäiss beweisen, dass déi gréng dat, wat se oft als eegenen Usproch op deene Plazen hunn, an dësem Gesetz als null und nichtig dohistellen.

Éischters zu dem Strofmoss: Mat dësem Gesetz, Dir Dammen an Dir Hären - meng Virriedner si schonns deelweis drop agaangen -, hu mer, nun haalt Iech gutt un, 61, 61 Handlungen, déi als strofbar duerch d'Gesetz duergestallt ginn, mat enger Prisongsstrof vun 8 Deeg bis 3 Joer a mat Geldbousse vun 251 bis 750.000 Euro! Dat muss der Iech emol op der Zong zergoe looslen! Hei maache mir mat engem Coup, mat engem Vott - déi Leit, déi derfir stëmmen -, 61 Strofhandlungen sanktionabel mat enger Prisongsstrof vu bis zu dräi Joer.

Dir Dammen an Dir Hären, et ass richtig: E Verstouss géint eng Ëmweltgesetzgebung ass kee Kavaléiersdelikt. Mee et muss een awer eng gewësse Verhältnisméissegkeet an deem Ganze bäibehalen. Mir fannen et net normal, soen ech ganz éierlech, dass, wann e Bauer net oppasst an e plout en Deel vun enger Heck mat ewech - dann huet en eng Biotopezerstörung -, e sanktionabel ass vun dräi Joer Prisong.

Mir fannen et net normal, dass, wann een an dat falscht Düngemittel gräift, wann een zum Beispill Mësch verschpree, wann ee Gülle verschpree oder Klärschlamm - wat fréier nach ëmmer, kann ech mech erënneren am Ufank, wéi ech Buergermeeschter war, ënnerstëtzt ginn ass, de Klärschlamm op d'Felder ze féieren -: dräi Joer Prisong. Wann een zur falscher Zäit eng Wiss méit: dräi Joer Prisong. An da geet et nach méi wäit.

Munch Buergermeeschteren an de Syvicol hunn zu Recht drop higewisen. Wann Dir Restriktionen, zum Beispill sportlecher Natur, zum Beispill touristescher Natur, kultureller Natur oder Fräizäitnatur, mëssuecht: dräi Joer Prisong. Wann Der d'Tranquilitéit, dat heescht Ruhestörung op verschiddene Sitten, wann Der déi net respektéiert: dräi Joer Prisong. Et sëtze vill Buergermeeschteren heibannen. Wëst Der, wat dat do heescht?

Wann Dir eng Zone de réserve naturelle hutt, an et gött der, ech kennen eng bei mir an der Gemeng, ech

weess awer net wat de genaue Perimeter ass vun der Zone de réserve, déi do verleëft ... Ma wann do de Propriétaire a säi Bësch geet oder wann de Propriétaire op en Terrain geet an e flitt do mat enger Dron, e flitt do zum Beispill mat engem Seegelfliger, dee ferngesteuert ass, dat däerf en do net maachen. Wann een an engem Bësch firt an enger Zone de réserve naturelle, sief dat mat engem Mountainbike, et kënnt een of vun dem normalen Tracé vun engem Wee: dräi Joer Prisong. Dat ass alles beluecht.

Wann ee picknicke geet op eng Parzell Bësch, déi engem gehéiert, an enger Zone de réserve geleeën: dräi Joer Prisong.

Dir Dammen an Dir Hären, jo, Ëmweltdelikter si keng Kavaliersdelikter. Mee ech muss Iech ganz éierlech soen: Et muss awer do eng gewësse Verhältnismässigkeet bestoen!

M. Laurent Mosar (CSV) | Très bien!

M. Gilles Roth (CSV) | Da kënnt d'Madamm Ministesch, déi da seet: „Wéinst engem Ëmweltdelikt, besonnesch déi, déi Dir elo beschreift, Här Roth, fir déi souz nach keen zu Schraasseg.“ Jo, dat ass ganz richtig. Mee dann äntweren ech der Madamm Minister: Ma firwat schreift Der da Sanction-pénale mat Prisong an? Firwat geet net bei verschiddenen eng Geldstrof duer?

An da komme mer op déi berüümte Verhältnismässigkeet. Ech wëll Iech dat emol eng Kéier veranschaulichen. Wësst Der, wat am Code pénal am Artikel 439 steet, fir eng Prisongsstrof?

(M. Fernand Etgen reprend la présidence.)

Wann Dir bei engem eraklammt a seng Schlofkummer, a säin Haus abrieche, Hausfriedensbruch mat Escalade oder Infractioun, Abroch, wësst Der, wat d'maximal Prisongsstrof ass? Zweek Joer. Ech kann Iech soen: Virun dräi Joer stoung ech eng Kéier vis-à-vis vun engem bei mir an der Schlofkummer. Dat ass keen agreabelt Gefill. An Dir sidd frou, wann Der dat séier lassgitt!

Wësst Der, wat dorop steet als Prisongsstrof, wann Der ee méi wéi zéng Deeg bei Iech am Haus einfach unter Verlies späert - dat nennt een eng Sequestriation: zweek Joer Prisong!

Wësst Der, wat et heescht, wann een engem mat Pre-meditation Coups et blessures zoufëügt? Wësst Der, wat dorop steet? Dräi Joer Prisong. Dat ass also déi selwecht Strofdot, déi selwecht Sanktioun, déi Der hutt, wann Der eent vun deene Vergoen ... Jo, Dir kënnt de Kapp rëselen, et ass esou, wéi et am Text ...

M. Pim Knaff (DP) | Här Roth, dat ass awer net esou. Déi Strofen, déi Der elo genannt hutt, sinn net richtig.

M. Gilles Roth (CSV) | Déi stinn am Artikel 399 vum Code pénal. Da gitt Der se nokucken.

Da wëll ech Iech soen: Et gëtt keng Verhältnismässigkeet am Verglach zu anere Strofdoten, mee virun allem, an dat fanne mir vill méi schlëmm, gëtt et keng Verhältnismässigkeet zu den Ermittlungsmethoden, déi geholl ginn, fir déi Infraktiounen um Niveau vun der Ëmwelt festzustellen. An dat fanne mir besonnesch schlëmm!

De Legislateur schreift souguer - dat heescht am Projet de loi steet eigentlech d'Begrënnung dran, firwat dass esou héich Prisongsstrofe virgesi sinn, an nonchalant seet een do -: Ma mir hätte gär, dass een d'Méthode particulière d'investigation hätt. Wat ass dat, eng Méthode particulière d'investigation? An engem Gesetz vun 2009, ech kommen dorobber zrëck, ass déi agefouert ginn. Ma dat heescht zum

Beispill niewent dem Fakt, dass een ee kann um Handy oflauschteren, dass een de Bauer, dee plouge geet, deen en Deel vun enger Heck mat ewechhëlt, iwwer säin Handy ka geolokaliséieren. Alles dat ass domadder erlaabt.

M. Laurent Mosar (CSV) | Dat kann dach net sinn, ...

M. Gilles Roth (CSV) | Et ass, ...

M. Laurent Mosar (CSV) | ... Här Roth!

M. Gilles Roth (CSV) | Jo, et kann net sinn, an et geet nach méi wäit, Här Mosar! Et geet nach méi wäit, dass een och kann Observatiounen maachen, Beobachtungen. An et geet nach méi wäit, dass ee kann Infiltratiounen maachen! Dat heescht net, dass een eng Piqûre kritt, mee dat heescht am Kloertext, dass een eng verdeckten Ermittlung ka maachen. Dat ass esou wéi an den DDR-Zäiten!

An do soen ech Iech, wéi hei d'Positiounen vun deene Gréngen eng Kéier esou, eng Kéier esou ausfalen. 2009 hat ech d'Chance, Rapporteur vun deem Gesetz ze sinn. Dat war kuerz virun de Chamberswahlen 2009 am Juni. Dat Gesetz ass gestëmmt ginn am Mee 2009. Do gouf et grouss Diskussiounen. D'Intervenante waren ënner anerem déi fréier Justizministeresch, d'Colette Flesch. Si, d'DP, hunn dat Gesetz net gestëmmt. A virun allem huet déi gréng Partei dat Gesetz net gestëmmt mat deenen aussergewöhnlechen Ermittlungsmethoden, déi ech Iech genannt hunn: verdeckten Ermittleren, wéi zu beschten DDR-Zäiten, Observatiounen.

Wësst Der, wien do derzou geschwat huet? Dat war de fréiere Justizminister an deemolege justizpolitische Spriecher vun déi gréng. A wësst Der, wat den Här Braz dozou gesot huet? Deemools ass et nämlech net gaangen, dass ee verdeckten Ermittlungen gemaach huet, deemools ass et net gaangen, dass een Infiltratiounen gemaach huet par rapport zu sämtlechen Delikter a Crimen. Neen! Do war eng limitativ Lëscht. Déi ass gaange vum Terrorismus, vum Finanzement vum Terrorismus bis hin zu Mënschenhandel. Déi ass gaange bis hin zur Pedopornographie. Déi ass gaangen iwwert d'Criminalité organisée, also äusserst grav Delikter. A virun allem Crimen.

Wësst Der, wat den Här Braz dozou ... an ech mengen, ech däerf dat elo soen: Den Här Biltgen war deemools ... Nee, den Här Frieden war nach Minister, a mir hunn dat jo als Rapporteur da missen duerchbréngen, mee den Här Braz huet - net zu Onrecht - deemools gesot: Doduerch, dass mer déi Lëscht opgestallt hätte mat deene graven Infraktiounen - déi ech genannt hunn -, hätte mer wëlle sécherstellen, dass déi heite Méthodes policières effektiv och nëmmen an deenen Ausnahmefäll ugewannt kéinte ginn, an deene se ubruecht wieren, an deene se also am Respekt vum Prinzip vun der Proportionalitéit Sënn géife maachen. Dat huet den Här Braz am Numm vun der grénger Partei 2009 gesot.

Haut huele se déi Méthode particulière d'investigation mat V-Männer - mat V-Männer, verdeckten Ermittler - net fir Pedopornographie. Déi ginn net geholl fir Crimes organisés, déi ginn net geholl fir d'Traite des êtres humains, mee déi gi geholl fir ze kucken, ob de Bauer op där richteger Plaz plout oder net.

Ech muss Iech ganz éierlech soen: Dat fanne mir net an der Rei! A mir verstinn eigentlech net, wéi een hei nonchalant mat enger grousser Majoritéit wëllt dëst Gesetz esou stëmmen.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Gilles Roth (CSV) | En zweete Punkt, Dir Dammen an Dir Hären, dat ass dee vun de Recoursen. Ech kann

do méi schnell driwwer goen. Während 40 Joer hate mir am Ëmweltberäich e sougenannte „recours en réformation“. Dat nennt een e „Recours um Fong“. Dat nennt een e „recours de justice direct“. Wat heescht dat? Majo, wann ee mat enger Decisioun vum Minister oder vun der Verwaltung net d'accord ass, da bréngt een dat virun d'Verwaltungsgericht an dann tranchéiert d'Verwaltungsgericht iwwert dee gesamten Dossier.

Dat heescht, d'Verwaltungsgericht ... an dat hu se oft gemaach a mir haten de Mëtten nach kuerz iwwert dem Iesse vun der Fraktioun gesot: Ma de Francis Delaporte, de President vun der Cour administrative, dee mécht dat eigentlech mat enger grousser Serenitéit. Deen huet d'Leit komme gelooss, en huet Visites des lieux gemaach, si sinn duerch d'ganz Land gefuer a si hunn ni Urteeler brächten do ze schreien, och net an deene geréngste Fäll. Si hunn déi Saachen op dem Terrain en âme et conscience a mat gesondem Mënscheverstand gekläert. An d'Leit waren zefridden. De Ministère war vläicht net ëmmer zefridden - et ass egal -, mee et ass gutt geléist ginn.

A fir dat ze ëmgoen, Dir Dammen an Dir Hären, no 1982, wou de Recours en réformation am éischten Ëmweltgesetz drastoung, no 2004, wou en am Naturschutzgesetz steet, ass en 2018 erausgeholl ginn, well versicht gouf, dass d'Verwaltung, wa se Onrecht huet, dann awer Recht huet. An duerfir ass dee Recours en réformation ersat ginn duerch e Recours en annulation.

Mat engem Recours en annulation musst Der e Parcours du combattant maachen. Éischters emol musst Der en Affekot huelen. Et muss och nach en Avoué sinn, soss däerf en net op d'Verwaltungsgericht plädéieren goen. An da muss deen d'Spitzfindegkeeten erausfanne vun alle Prozedurfeeler, déi eventuell kënnen opgeworf ginn an e wërft déi och nach op. Da geet den Dossier bei d'Verwaltung. Da seet d'Verwaltung: „Hopp, komm, dann huele mer eng nei Decisioun. Mir änneren eppes of.“ An da kann déi Geschicht weider-, weider- a weidergoen. D'Leit sinn onzefridden. Et kascht se hir Suen. An iergendwéi gi se dann eng Kéier op.

Och hei ass keen aneren ewéi d'Staatsbeamtekummer, déi schonn 2018 gesot huet, dass se dat net an der Rei fënnt. Ech soen: d'Staatsbeamtekummer, déi also d'Beamte vertritt! Déi seet, et sollt een an esou engem Fall wéi deem heiten op e Recours en réformation iwwergoen. An iwwerreges gesitt Der a sämtleche Publikatiounen, och vu Leit, déi haut op dem Verwaltungsgericht Riichter sinn, dass déi allegueren dat do ënnerstëtzen.

An dat Argument, dat vusäit vun dem Ëmweltministère, vun der Regierung ugefouert gëtt, fir ze soen: „Ma dat ass fir d'Leit souwisou vill ze vill komplex. Do fanne se sech guer net erëm. An d'Gerichter fanne sech net erëm.“ Ech hunn Iech virdrun d'Beispill genannt: Wann Der op d'Plaz gitt, fannt Der schonn, mengen ech, mat gesondem Mënscheverstand, net nëmmen als Buergermeeschter, mee meeschtens och als Riichter, eng richteg Léisung.

Ech wëll Iech awer soen, dass e Recours en réformation, wa mer schwätze vu Komplexitéit, ... déi gëtt et och a Steieren. A Steiere gëtt et e Recours en réformation! Wann Dir mat enger Decisioun vun de Steierdirekter net d'accord sidd, da kënnt Dir - Dir braucht emol keen Affekot ze hunn - als Justiciable eleng op d'Gericht goen an Dir kënnt Är Cause do virbréngen. Ech gesinn awer net, ob e Steierdossier manner Komplexitéit huet fir ze kucken, ob dann elo do e Biotop zerstéiert ass oder ob iergendeng Bud do falsch oder richteg opgericht ginn ass. Da kann een dann och,

mengen ech, zum Deel mat gesondem Mënscheverstand reegelen.

Ofschléissend, Dir Dammen an Dir Hären: Dëst ass an eisen Ae ganz einfach e Paradebeispill, wéi een eigentlech seng eege Prinzippiid widdereet an och déi iwwer Bord gehäit. Mir si géint den „tout pénal“. Ech hunn Iech hei an deene kuerze Minutten, déi mer iwwreg bliwwen sinn, bewisen, dass net manner wéi 61 Strofbestëmmungen hei mat dräi Joer Prisong kënnen geandert ginn. Mir si fir d'Verhältnisméissegkeet vun de Méttelen. Mir hunn hei d'Methode vun der fréierer DDR, mat V-Ermëttlungen, verdeckt Ermëttlungen, mat allen anere Méiglechkeeten, déi mer huelen, fir hei Ëmweltdelikter kënnen festzestellen.

An dann: Mir si fir d'Matsproocherecht vun de Bierger - alles richteg -, mee wann de Bierger sollt bei der Verwaltung sech beschwëieren, wann de Bierger sollt e Recoursrecht hunn, da gëtt en op de Recours en annulation verweisen. E Recours um Fong steet em net zou.

An ech muss soen, et ass hei e bësse wéi mat där vill versprachener grénger Transparenz, déi mer net fonnt hunn am Dossier „Gaardenhaischen Traversini“, déi mer net fonnt hunn an der Affär „Valorlux“ an déi mer och, Madamm Minister, trotz der Hand, déi mer Iech gerecht hunn, an dem Dossier „SuperDrecks-Këscht“ net fonnt hunn. An ech muss dat ganz éierlech soen.

Mir hunn elo virdrun hei festgestallt: Dir waart gëschter zwou Stonne an der Budgetkontrollkommission, zesumme mat der Ëmweltkommission. Do souzen 30 invitéiert Deputéiert. Dass Dir e Gesetz géift deposéieren, dat géif regulariséieren, dat hutt Der gesot, mee Dir hutt a kengem Moment - jiddefalls zu deene Leit, mat deenen ech geschwat hunn, an net nëmmen déi vu menger Partei - gesot, dass déi Regularisatioun net iwwert de Montant vu 97 Milliounen géif goen.

Mee mir stellen dann haut op Reporter.lu fest, inklusiv op dem Projet de loi - gëschter hutt Der nach vun engem Avant-projet de loi geschwat, obschonn en e Samschdeg deposéiert gouf an d'Ënnerschrëft vun dem Grand-Duc huet -, dass et net ëm 97 Milliounen Regularisatioun geet, mee dass et ëm 112 Milliounen Euro Regularisatioun geet. Ech muss Iech soen: Domadder hutt Der net nëmmen 30 Deputéiert veräppelt, mee Dir hutt d'ganz Land veraarscht a mir fannen ...

(Brouhaha)

Ech moosse meng Wieder, well dat, wat Der do gemaach hutt ...

(Brouhaha)

... dat geet net!

M. Laurent Mosar (CSV) | Très bien!

(Coups de cloche de la présidence)

M. Gilles Roth (CSV) | Wat Der do gemaach hutt ...

(Brouhaha)

... dat geet einfach net! Et kann een net Heulsuse hei spille kommen a wann eng Chamber engem d'Hand reecht, fir eppes ze regulariséieren, dann hält een déi Hand an et kuckt een, dass een e Kompromëss fënnit an net dat do. Mir wäerten op jidde Fall an deem Dossier net lassloossen! Mir gesinn, dass een hei Waasser priedegt a Wäin drénkt. A mir stëmmen duerfir dat Gesetz net mat.

Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci villmools, Här Roth.

(Brouhaha)

Une voix | Ganz gutt!

M. Fernand Etgen, Président | D'Regierung huet d'Wuert. D'Madamm Ëmweltministesch Carole Dieschbourg.

(Brouhaha)

Une voix | Ganz gutt!

M. Gilles Roth (CSV) | Dat kann dach net sinn!

(Brouhaha)

Prise de position du Gouvernement

Mme Carole Dieschbourg, Ministre de l'Environnement, du Climat et du Développement durable | Här President, erlaabt och mir, fir d'éischt emol dem François Benoy, dem Rapporteur, e ganz häerzleche Merci ze soen an dann eng Kéier kuerz op den Inhalt vum Gesetzesprojet anzegoen, ier ech dann op Remarken aginn.

Jo, et ass esou, dass mer hei net den einfache Wee gewielt hunn, fir einfach ze soen: Mir hunn e Projet 2018 a mer kucken, wéi dat sech entwéckelt. Mir hu relativ direkt, wéi mer gesinn hunn ... D'Praxiserfahrung weist, dass mer kleng Ännerungen brauchen, sief et, well en Tornado iwwert d'Land gefeegt ass oder Iwwerschwemmungen waren, duerch déi Haiser kaputt waren a wou mer eis eng Flexibilitéit ginn hunn, sief et awer och, dass mer gesinn hunn, dass verschidden Dispositiounen net openeen passen.

Do hu mer gesot: Mir gräfen dat direkt un. Mir huelen dat direkt op a mir maachen déi Verbesserungen, déi de juristesche Kader erëm komplett maachen. Mir kucken, dass de Cas de force majeure e gudden Kader kritt, an dass déi Leit, déi do geschiedegt waren an hir Haiser verluer haten, och d'Méiglechkeet hunn, déi erëm opzebauen. Mir hunn och a sech d'Biotop verankert. An ech mengen, dass déi eenzel Deputéiert op déi juristesche Saachen agange sinn.

Inhaltlech ass et och esou - an do hunn ech den Debat, dee mer an der Kommission haten, och immens appreciéiert -, dass och punktuell Verbesserungen hei konnte gemaach ginn, déi dréngend néideg si fir den Naturschutz. Sief et duerch e bësse méi Flexibilitéit grad am Beräich vun der naturnoer Gestioun vun zum Beispill Uebstbauprojeten, vun net professionnelle landwirtschaftleche Projeten, bei deenen awer naturnoer geschaff gëtt, bei deene kleng Infrastrukturen erlaabt ginn, sief et awer och am Beräich vun der Lichtverschmutzung, wou et jo ëm de Schutz vun eise Bestëbserinsekten geet.

An nëmme grad dozou nach eng Kéier kuerz de Punkt och gemaach: Mir hunn och mëttlerweile e Bestëbserplang, deen zanter leschem Hierscht a Wanter do ass.

Dann hu mer natierlech och Verbesserungen gemaach: D'Arbres remarquables sinn aus dem Denkmalschutzgesetz erauskomm an dëst Naturschutzgesetz a mir hunn awer och eng ganz Hellewull un anere klengen Ännerungen gemaach.

Wat mer net gemaach hunn, Madamm Hansen an nach verschidden aner: Mir hu verschidden Saachen net ugepaakt déi 2018 schon in extenso diskutéiert goufen. Dat ass zum Beispill den Artikel 7 (1), deen hei och vum Här Keup zitéiert gouf. Dat ass awer och elo dat leschtgenannt Beispill vum Här Roth, wou et jo 2018 scho laang Diskussiounen gouf.

D'Transparenz an de Prozeduren, wéi gefuerdert, fannt Der awer trotzdem och an dem Artikel 40. Do

gesäit een eng Publikatioun vir, wann eng Schutzzone kennt. Dat ass eng Remark, déi d'Madamm Hansen hei gemaach huet. Mee, an dat hu mer och länger diskutéiert, et gëtt och dateschutzrechtlech Grënn an awer och Opwandgrënn, firwat een net jidder Eenzelne kann uschreiwen. Et gëtt awer duerchaus, an dat ass an deem Gesetz ëmmer de Fall, op Transparenz gesat an dat wësst Der och. Am Ëmweltberäich si mer och ausserdem der Aarhus-Konventioun ënnerwerf.

Déi grouss Neierung aus dem Gesetz vun 2018 - de Flächepool, mat deem mer haut vill méi schnell a méi cibléiert kënnen schaffen - huet sech, mengen ech, an de leschte Joren duerchaus bewisen. Haut ass et einfach, wann een innerhalb vum Perimeter a sech eppes, wat zerstéiert gëtt, erëm wëllt kompenséieren. Do iwwerhëlt de Staat seng Responsabilitéit.

Do wëll ech och betounen: Zesumme mat der Landwirtschaft kënnen mer vill méi cibléiert a flott Projekte maachen. Déi sinn amgaangen unzefafen. Déi lafen um Terrain a mir assuréieren domadder iwwer 25 Joer, dass gudden Naturschutz gemaach gëtt. An och do hu mer fir immens vill Transparenz gesuergt.

Mir hunn e Règlement grand-ducal, an deem ee genee gesäit: Wat sinn d'Ökopunkten? Wéi ginn déi berechent? An dofir ass et haut och vill méi einfach. An des Weidere läit och e Règlement grand-ducal vum Bauen an der Gréngzon vir. An et ass net duerch e Sträichen, duerch en Artikel, wou ee méi transparent fir de Bierger gëtt oder ee méi fir Gläichbehandlung ass, mee duerch méi strukturéiert Virgoen, duerch Reglementer, déi ënnerwee sinn, och duerch Ëmstrukturéieren. Mir sinn amgaangen, eng nei Unitéit opzebauen, och an der Natur- a Bëscherwaltung. Eebe grad, fir d'Prozedur méi schnell ze maachen - dat ass och hei - a fir natierlech awer och eng nei Struktur hei eranzebréngen.

Naturschutz op Zäit gouf vu ville Riedner hei ugeschwat an dofir wëll ech och drop agoen. Well et ass net nëmmen e Flächepool, deen elo seng Wirkung kritt, mat deem mer d'Baue méi schnell maachen, mat deem de Staat seng Responsabilitéit huet. Et waren och aner Iddien am Kader vum Gesetzesprojet diskutéiert an debattéiert ginn, wou ech mengen, dass d'Nützlechkeet vun esou engem Modell duerchaus vun alle Säite gesi gouf. Mee hei hätt een en administratiiv Monster geschaffen, well een hätt misse wierelech kucken: Wou fänke mer iwwerhaupt un? A mir hätten Onsécherheete geschaffen.

Mee wat mer awer maachen - an dëst, well mer eis total eens sinn, dass mer méi Naturschutz brauchen -, dat ass, dass mer dat Konzept zesumme mat dem Economiesministère wäerte probéieren - mir sinn do a Gesprécher -, fir dat zum Beispill a Zone-d'activitéen ze maachen, wou deelweis Terraine länger do sinn, wou mer kënnen déi Analys am Virfeld maachen, wou mer dat kënnen an der Praxis ëmsetzen, ouni dass mer awer hei am Gesetz e Projet uginne, deen esou och administrativ absolut net ze stemmen ass.

Jo, d'Zone verte: Ech kommen zum Bauen an der Zone verte. Och dat war elo just an den Diskussiounen e laangt Thema. A priori muss ee jo soen, dass am Bauparimeter nach vill Plaze sinn an dat Gesetz hei virgesäit, dass d'Zone verte fräi bleift, eebe grad och, well am groussen Deel vun der Zone verte eis Landwirtschaft schafft. A well si an där Zone verte schaffen a buedemgebonne schaffen, hu jo och si eng Virzugsbehandlung.

An, Madamm Hansen, et ass awer net ganz richteg, dass ee fir eng Dusch oder eng Toilette misst eng Autorisatioun froen. Do verweisen ech op den Artikel 7 (2), an deem awer ganz kloer steet, dass, wann

d'Destinatioun net geännert gëtt an den Aspect extérieur net geännert gëtt, een duerchaus och bannen Ännerunge maache kann.

An dann ass et awer och esou, dass natierlech och an Zukunft Renovatiounen machbar sinn. Do verweisen ech op dem Här Keup seng Fro. Natierlech, mee natierlech mussen och Saachen dann autoriséiert ginn. Mee dat war awer och am Virfeld schonn esou. De Kader ass méi kloer. An dat ass awer dat, wat eigentlech jidderee wollt. Mir haten och Fäll, an dat ass schonn eng Zäitche hier, dass Saachen agefall sinn. Dofir mécht et duerchaus Sënn, dass een d'Stabilitéit prüft, dass een den Aspect extérieur prüft, och aus Naturschutzgrënn. An dofir, mengen ech, ass et falsch, hei ze soen, et wär net méiglech ze renovéieren. Et ass just ganz, ganz kloer kadréiert.

An da wëll ech nach kuerz och op d'Punkte vum Här Roth agoen. Ech mengen, et war den Här Benoy, dee gesot huet: „Mir sinn elo um Niveau vum Déiereschutzgesetz, wat d'Strofmooss uegt.“ Well dat ass hei de Fall. An da muss een awer soen, mir hunn eebe grad d'Strofmooss ganz laang an der Kommissioun debattéiert an diskutéiert. An de Grond, firwat mer dat heite maachen ass jo schonn, dass et muss eng Verhältnisméissegkeet ginn.

An Här Roth, et ass jo och net e Beamte vun der Naturverwaltung, dee géif decidéieren, wéi eng Moyenen agesat ginn. Do si mer eis jo eens. Dat ass jo e Juge. Dat ass jo e Riichter, en Untersuchungsriichter, deen hei en Aemooss muss hunn. A wann Der op där enger Plaz de Riichter traute, dass se kënnen, an dat hat Der beim Recours gesot, eng gutt Decisioun treffen, da mengen ech dach awer och hei, dass et net drëm geet, dass mer hei d'maximal Strofen nennen an dat hei esou opdroen. Mee dass awer duerchaus déi Moyenen - well mir si jo och hei am Beräich vun enger Proportionalitéit -, déi kënnen agesat ginn, och deem muss gerecht ginn, wat gekuckt gëtt.

An och iwwert d'Strofmooss entscheet jo net de Ministère, mee e Geriicht. An dofir mengen ech, dass wann een hei den Naturschutz änlech uegt wéi den Déiereschutz, dat duerchaus méiglech mécht, dass Saache kënnen verfollegt ginn, ouni awer hei iwwert d'Sträng ze schloen.

Nach eng Kéier zesumme faassend: Ech mengen, dass et ganz wichteg ass, ëmmer erëm deenen Entwécklungen, déi mer gesinn, Rechnung ze droen. Och en neit Gesetz ze iwwerschaffen, d'juristesche Basis hei ze stäerken, d'Verankerung vun de Biotopen am Gesetz. Och zum Beispill een Element, dat mat deem Gesetz wäert kommen - et gouf erwänt -, dat ass d'Kanufieren. Do hu mer an deene leschte véier Joer mat Däitschland vill verhandelt, fir eng gemeinsam Reeglung op zwou Säite vun der Sauer ze kréien. A wa mer dese Prozess hei ofschléissen, dann hu mer och dofir eng gutt Verankerung an e Règlement, deen och da ka publizéiert ginn.

An ech hoffen natierlech, an dat hat d'Madamm Cecchetti och gesot, dass no deene ganzen Diskussiounen, déi och no den Iwwerschwemmungen waren, an hei kënt de Lien da mam Klimawandel ... Eis Baache sinn net an engem gudden Zoustand. An dofir mécht et och Sënn, eng Verbesserung hei anzeféieren, andeems een zumindest d'Méiglechkeet opmécht fir e Virkafrecht, well mir müssen, wat d'Renaturéierung vun eise Baachen uegt - grad well mer den Zoustand vun de Gewässer kennen a well mer awer och de Lien kenne mat der Upassung un de Klimawandel, dee jo d'ailleurs och an eisem neien Instrument, dem Naturpakt, an dem Klimapakt mat opgegraff gëtt -, eis Moyene ginn.

An ech hoffen natierlech, dass mer bei Renaturéierung genauso wéi am Beräich vum Naturschutz kënnen eng Schëpp zouleeën a mat de Leit gemeinsam kënnen den Naturschutz hei zu Lëtzebuerg virundreiwen.

Dofir soen ech Merci.

Une voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président | Merci der Madamm Ëmweltministesche Carole Dieschbourg.

D'Diskussioun ass elo ofgeschloss. Ier mer elo zum Vott kommen, wollt ech drun erënneren, datt ee sech op sengem Posten alogge muss, fir kënnen mat ofzestëmmen.

Plusieurs voix | A!

M. Fernand Etgen, Président | Mir kommen elo zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 7477. Den Text steet am Document parlementaire 7477¹⁵.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7477 et dispense du second vote constitutionnel

D'Ofstëmmen fänkt un. Mir kommen elo zu de Votes par procuration. De Vott ass ofgeschloss.

An de Projet de loi ass mat 35 Jo-Stëmme géint 25 Nee-Stëmmen uegeholl.

Ont voté oui : MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel, MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff, Claude Lamberty et Mme Lydie Polfer (par M. André Bauler) ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton, Francine Closener, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo, Mme Cécile Hemmen, M. Dan Kersch, Mme Lydia Mutsch et M. Carlo Weber ;

Mme Semiray Ahmedova (par Mme Josée Lorsché), MM. Carlo Back, François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain (par M. François Benoy), Chantal Gary, M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché et M. Charles Margue ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

Mmes Myriam Cecchetti et Nathalie Oberweis.

Ont voté non : Mmes Diane Aehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen, Paul Galle, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mme Martine Hansen, MM. Max Hengel, Aly Kaes, Marc Lies, Georges Mischo, Mme Octavie Modert, M. Laurent Mosar, Mme Viviane Reding, MM. Gilles Roth, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Serge Wilmes, Claude Wiseler et Michel Wolter ;

MM. Jeff Engelen, Fernand Kartheiser, Fred Keup et Roy Reding (par M. Fernand Kartheiser).

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

13. Question élargie n° 123 de M. Fred Keup au sujet de la langue luxembourgeoise sur le marché du travail

Mir kommen elo zur erweiderter Fro Nummer 123 vum Här Fred Keup iwwert de Réckgang vun der Lëtzebuurger Sprooch an der Aarbechtswelt.

Den Auteur vun der Fro huet fënnf Minutten Zäit, fir seng Fro an no der Äntwert vum Minister eventuell eng Zousatzfrage ze stellen. An der Regierung stinn zéng Minutten zou.

Här Keup, Dir hutt d'Wuert.

M. Fred Keup (ADR) | Merci, Här President. Här Minister, d'Sproochesituatioun zu Lëtzebuerg ass am Wandel. Jo, mir hunn e Sproochewandel. Mir mierken, dass d'Lëtzebuurger Sprooch elo zënter Joerzénge aus dem Alldag, aus ëmmer méi Beräicher lues a lues verschwénnt. Ersat gëtt eis Landessprooch da meeschtens duerch Franséisch. Et ass eng Frankonisierung.

Ganz besonnesch schnell verschwénnt d'Lëtzebuurger Sprooch an de leschte Joren och an der Aarbechtswelt. Dat mierke mir all an eisem Alldag. Wa mer eis dann u fréier erënneren, wéi et war virun 30, 40 Joer. Do huet een iwwerall am öffentlechen Raum am Alldag Lëtzebuergesch héieren. Dat ass haut net méi de Fall. A wa mer duerch d'Stad ginn a mir lauschten eis ëm, dann héiert een eis Landessprooch nëmmen nach sporadisch.

Et gëtt méttlerweil scho Lëtzebuurger, déi automatesch, wa se an e Geschäft eraginn, wa se an engem Restaurant uruffen, fir ze reservéieren, wa se an d'Klinik uruffen, scho vorsehend, prophylaktesch souzeseen, Franséisch schwätzen, well se scho guer net méi dervun ausginn, dass deen, deen do um Telefon ass, Lëtzebuergesch géif schwätzen.

Stellt Iech dat emol vir!

Une voix | O!

M. Fred Keup (ADR) | Dir kennt dat bestëmmt.

(Interruptions)

An dat ass, dat ass d'Erfahrung, déi mir am Alldag maachen.

M. Sven Clement (Piraten) | Schléisst net ...

M. Fred Keup (ADR) | Ob Der wëllt ...

M. Sven Clement (Piraten) | ... vun Iech op déi aner!

M. Fred Keup (ADR) | ... oder net, dat ass d'Realitéit hei am Land an de leschte Joren.

(Brouhaha)

Do kënt Der Iech opreegen. Et ass esou!

D'Statistike bestätegen déi schlecht Situatioun vun eiser Sprooch a si weisen eis, wou d'Landessprooch verschwénnt, a si weisen eis och, wéi schnell dat geet.

De Statec, zum Beispill.

(Hilarité)

Während nach an de 50er-Joren quasi jiddereen hei am Land Lëtzebuergesch konnt an och benotzt huet, waren dat laut Vollekszielung am Joer 2011 nach just 70 %. 2018, dat si véier Joer hier, huet de Statec festgestallt, dass nëmmen nach 42 % vun den Awunner Lëtzebuergesch als déi Sprooch, déi se am beschte kënnen, uginne hunn. Bei den 30- bis 49-Järege sinn dat nach 30 %.

Bei enger Fro un de Minister Kersch elo am Summer, déi ech gestallt hunn, ass et ëm d'Sproochen an der Aarbechtswelt gaangen. An do gesäit ee ganz däitlech de Réckgang. Sou huet de Minister Kersch geäntwert, dass nëmmen nach bei 35 % vun den oppene Plaze Lëtzebuergesch gefrot gëtt, also gëtt bei 65 % vun den oppene Plazen d'Lëtzebuurger Sprooch net méi gefrot. Do spillt se keng Roll méi.

Och d'Uni huet esou Analyse gemaach. Zesumme mam Statec koum am Mee 2019 eng Analys eraus, déi d'Situatioun kloer beschreift: Franséisch an Englesch ginn ëmmer méi erop, während Lëtzebuergesch ëmmer méi erofgeet a souguer an de leschte Jore vum Franséische souwisou, awer och souguer vum Engleschen iwwerholl ginn ass a Lëtzebuergesch an der Aarbechtswelt just nach déi drëtt Sprooch ass, déi am meeschten da benotzt gëtt.